

ARVO PÄRT

Mõtestaja, mitte kultuse objekt

Toomas Siitan peatselt esitatavast Bachi Johannese passionist
Berk Vaher: Kui palju on eesti popmuusikas loovust?

Eesti Vabariigi Kultuuriministeerium
Eesti Muusikaakadeemia
Klassikaraadio
Eesti Televisioon

Eesti Kultuurkapital
Eesti Kontsert
Eesti Klaveriõpetajate Ühing

VII EESTI PIANISTIDE KONKURSS 9. – 19. aprill 2002

■ 9. aprill kell 10 Eesti Muusikaakadeemia Kammersaal

Avamine ja loosimine

■ 10.–12. aprill kell 10 Eesti Muusikaakadeemia Kammersaal

I voor

Sissepääs tasuta

■ 13.–14. aprill kell 10 Estonia kontserdisaal

II voor

Pilet 30.-, kahe päeva pilet 50.-

■ 17.–18. aprill kell 19 Estonia kontserdisaal

Finaal

Kaastegev Eesti Riiklik Sümfooniaorkester

Dirigent Jüri Alperten

Pilet 40.-, kahe päeva pilet 60.-

■ 19. aprill kell 19 Estonia kontserdisaal

Autasustamine ja pidulik lõppkontsert

Kaastegev Eesti Riiklik Sümfooniaorkester

Dirigent Jüri Alperten

Pilet 50.-

Pietid müügil Eesti Kontserdi kassas

Konkursi pass (kõik üritused) 120.-,

Klaveriõpetajate Ühingu liikmetele, õpilastele ja üliõpilastele 100.-

KAVA

SOOLO

2 Aegluse ja vaikuse kõlamaailmad: intervjuu Arvo Pärtiga. Tõlkinud ja eessõna kirjutanud Saale Kareda

EKSPRESSIOON

9 Ines Maidre. Tee oreli juurde

BAGATELLID

10 Uudiseid maailmast

IMPRESSIOON

12 Kristina Kõrver. Maailma muusika parimad pungad - tuva kurgulaul

JUBILATE

14 Mare Põldmäe. Meister ja tema aeg: Teo Maiste 70

BAGATELLID

16 Uudiseid Eestist

MODULATSIOON

18 Reet ja Juha Marttila. Lahti Sibeliustalo – soomlaste au ja uhkus

KONTRAPUNKT

22 Berk Vaher. Kopeerkultuuri kütked ja katkestamine

MEDIANT

26 Tiia Teder. Ei tundigi klassikalise muusikata

FESTUM

28 Anne Erm. Jazzkaar toob kevade!

AKTSENT

30 Toomas Siitan. Johannese passiooni ettekande puhul: Bachi kaks passiooni on fenomenid nii muusikaloos kui ka esituspraktikas

OPUS EST

34 Eesti heliplaadid, raamatud ja noodid

MELOMAAN

35 Heliplaatide tutvustused

LIBER

38 Jelena Gandšu. Kroonikast süvaanalüüsini: Eduard Tubina Ühingu esimene aastaraamat

SACRA

39 Ene Salumäe. Lauluraamat kirikus ja koolis: Hümnoloogia päevad Viljandis

COLLAGE

40 Valik aprillikuu muusikasündmusi

CODA

41 Kuulutused

INTRO 1/2002

Kallid muusikud ja muusikahuvilised,

teie käes on uue muusikaajakirja esimene number. Iga uus on teatavasti äraunustatud/kaotatud vana. Juba aastatel 1922-1923 ilmusid Eduard Visnapuu väljaandmisel muusikaajakirjad Sireen ja Helikund. 1924. aastal asutati Juhan Aaviku toimetamisel Muusikaleht, mida 1932.-1940. aastani toimetas Eduard Visnapuu. Seega võiks üsna pea tähistada Eesti muusikaajakirjanduse 80. aastapäeva.

Muusika on kunst, mille mõistmiseks pole sõnu vaja, kuid mitmekülgne ja rikas muusikaelu vajab kindlasti sõnalist vastukaja. Ajakirja, mis kajastaks muusikaelu kõiki tahke, eelkõige professionaalset kõrgkultuuri, aga ka muud, mis seda vältimatult ümbritseb, – muusikaharidusest kuni tõsiselt võetava muusikaharrastuseni.

Loodan, et ajakiri Muusika kujuneb oma lugejatele tejuhiks kirevas ja põnevas muusikamaailmas ning jõuab ära oodata oma 80. sünnipäeva. Seniks jätkuvat jõudu tegijatele ja muusikaarmastust teile kõigile.

Peep Lassmann,

Eesti Muusikanõukogu president

Pianist Peep Lassmann (keskel) pärast Olivier Messiaeni klaveritsükli "Lindude kataloog" esitamist koos kolleeg Rein Rannapi ja kontserdil kommenteerijana osalenud loodusteadlase Fred Jüssiga 29. veebruaril 2000.

FOTO ANNE-MALLE HALLIK

muusika

Peatoimetaja **Reet Marttila** reet@ema.edu.ee

Toimetaja **Anneli Remme** anneli@ema.edu.ee

Toimetaja **Kristina Kõrver** kristina@ema.edu.ee

Kujundaja **Tõnu Kaalep**

Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Raamatupidaja **Tambet Kuresoo**

Aprillinumbrist aitasid kokku panna **Helena ja Jaan-Eik Tulve**

Rahastaja **EV Kultuuriministeerium**

Väljaandja **Eesti Muusikanõukogu** Suur-Karja 23, 10148 Tallinn

Toimetuse aadress: Rävåla pst 16, 10143 Tallinn, II korrus, B 214

Toimetuse telefon (0) 6675 788

e-post: muusika@ema.edu.ee kodulehekülg: muusika.kul.ee

Reprotood **Ko Repro** Trükkikoda **K&O Offset**

ISSN 1406-9466

©Eesti Muusikanõukogu

Tellimine **OÜ Kirilind**, tel (0) 640 85 97, faks (0) 640 85 98

Maakri 28a, 10145 Tallinn kirilind@estpak.ee www.kirilind.ee

Tellimisindeks **00679** Ajakirja hind etetellimisel **28** krooni.

Välismaale tellimisel lisandub postikulu.

Esikaanel: Arvo Pärt
31. märtsil 1999
pärast teose "Como
anhela la cierva"
esiettekannet Eestis.

FOTO TÕNU TORMIS

Aegluse ja vaikuse kõlamaailmad

Intervjuu Arvo Pärtiga

“Mis on loovus?” küsib Arvo Pärt ühes 1988. aasta intervjuus. Ning vastab: “Tänapäeval on miljoneid komponiste, kes on nii loovad, et hirmu ajab nahka. Ära võib uppuda kreatiivsuse sogastesse voogudesse. Valiku tegemise võime ning vajadus on olulised.”¹

Erakordsest kontsentratsioonist ja valikuvõimest kantud *tintinnabuli*-muusikat kirjutab Arvo Pärt 1976. aastast peale. Algmaterjal, millest helilooja oma muusika loob, on intrigeerivalt lihtne.

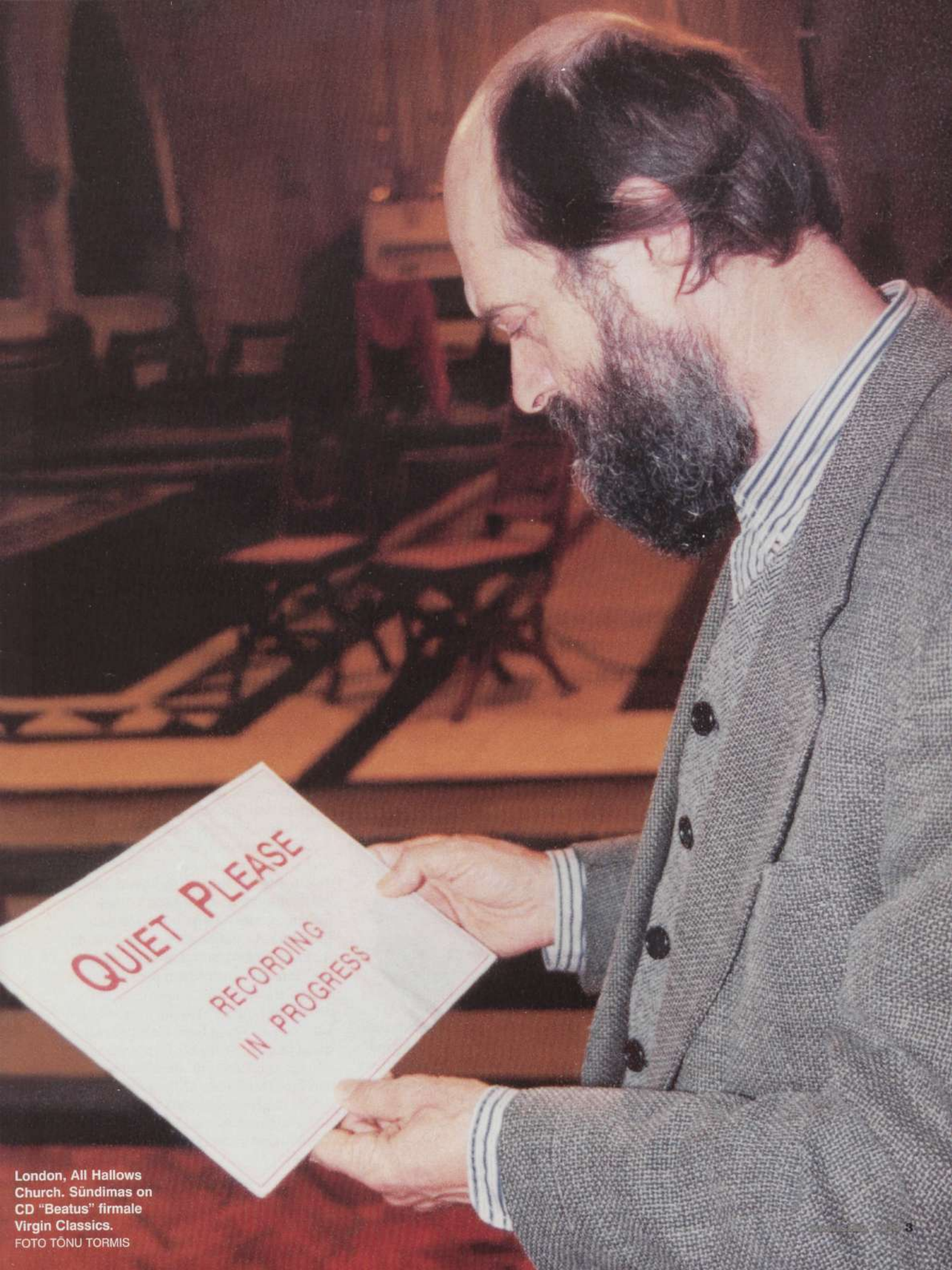
Algoritmide seast, mille järgi tema teosed kulgevad, leiab aga hämmastavalt kompleksseid nähtusi, mis samas alluvad kõrgema taseme korrastatusele nagu veidrad atraktorid kaoseteoorias.

Muusikateadlased pole *tintinnabuli* ainulaadsust senini formuleerida suutnud, sest olemasolevate muusikateaduslike meetoditega ei jõua asja tuumale lähemale. Milliseid teid selleks avastada tuleb ning kas neid “valemeid”, millest helilooja

oma teostele algparameetreid valides intuitiivselt lähtub, saab ka mingi märgisüsteemi abil teaduskeelde tõlkida, seisab alles saladuskatte all. Pärdi muusika uurimise hetkeseisu kirjeldamiseks sobib hästi üks Max Plancki tsitaat: “Igaüks, kes on kord tõeliselt uue teadusprobleemi kallal töötanud, teab oma kogemusest, et probleemi formuleerimine ei ole üldjuhul sugugi mitte lihtsam kui selle lahendamise ning et lõplik formuleering leitakse sageli alles koos lahendusega.”²

Arvo Pärt annab nõusoleku intervjuuks üliharva. Ta ei vaja “intellektuaalset müra” oma muusika ümber ning valib ja kaalub iga sõna sama suure tähelepanuga nagu helisid.

Peale selle ütleb Pärt end mõne noodiga rohkem väljendada suutvat kui tuhande lausega. Uues Eesti muusikaajakirjas lubas ta kasutada ajalehes *Berliner Zeitung* (1. märts 1997³) ilmunud intervjuud, mis on helilooja märkuste järgi ümber töötatud.

QUIET PLEASE
RECORDING
IN PROGRESS

London, All Hallows Church. Sündimas on CD "Beatus" firmale Virgin Classics.
FOTO TÔNU TORMIS

Nagu paljud teisedki tuntud eesti heliloojad, töötas ka Arvo Pärt pärast konservatooriumi lõpetamist mõnda aega Eesti Raadios helirežissöörina. On jaanuar 1963.

FOTO VALDUR VAHI

Berliner Zeitung: Teid peetakse raskeks pähkliks: elate tagasitõmbunult ja ei ole just eriti ajakirjandussõbralik.

Arvo Pärt: See pole päris õige. Me elame Berliinis juba 16 aastat, aga iga kord, kui ma kontserdile lähen, ütlevad mulle

sõbrad ja kolleegid: tore, et te jälle kord linnas olete. Teie olete muide esimesed Berliini ajakirjanikud, kes on mind alates 1981. aastast üles otsinud. Nad kõik arvavad, et me elame ei tea kus ja mitte Berliin-Lichterfeldes.

Kuidas võiks ette kujutada teie tööargipäeva selles villa-idüllis rohelisuses? Istute te hommikuti distsiplineeritult kirjutuslaua taha ning kirjutate noote?

Mulle tundub, et mu loominguprotsess on rohkem spontaanseid laadi ja sarnaneks nagu mingi maa-aluse vooluga. See on juba lõppstaadium, kui saab ükskord kirjutama hakata. Kindlasti on mu loomeprotsessis ka reeglipärasust. Aga ma ei sunni end teatud kindlatel aegadel töötama. Kui töö juba jookseb, istun ma meelsamini nii päeval kui öösel selle taga.

Te töötate sageli oma teoseid aastate pärast ümber. Kas see tähendab, et komponeerimisprotsess ei lõpe iial?

Ei, teosed on algusest peale valmis. Ma korrigeerin neid selle pärast, et partituur ei ole mitte alati seotud kindla kõla või teatud koosseisuga. Kui teos on loodud kindlate reeglite järgi, on ta valmis siis, kui arvud klapiivad. Siis on konstruktsioon plaanis, aga mitte veel värv.

Teie meloodiad kulgevad tihti mingi kolmkõla, helistiku või vormeli ümber. Kas pole need helid mitte alati olemas olnud ning te üksnes otsustate, milliseid "klahve vajutada"?

Minu muusika kujundavad sageli kaks liini. Üks liin on vabalt kujundatud ja n-ö subjektiivne poolus. Teine, "objektiivne" liin koosneb kolmkõlanootidest, mis komponeeritakse vaba liini külge väga rangete reeglite järgi. Sellise muusikaloomise jaoks on olemas tuhandeid võimalusi. Need kaks liini on nagu null ja üks kompuutris.

Teie teoses "Fratres" torkavad silma taktivahetused: kaks korda 6 neljandikku, siis 7 neljandikku, 9 neljandikku, 11 neljandikku, siis 7, 9, 11, 6, 6... Kas te arvutasite selle välja või tuleneb see rohkem efektist?

See on ehitatud telje ümber, teen ühe sammu alla, ühe üles ja tulen tagasi. Teen kaks sammu alla ja tulen ülalt kahe sammuga jälle teljele tagasi. Teen kolm sammu alla ja tulen ülalt kolme sammu kauguselt tagasi. See on kõik. See on absoluutne matemaatika, mida kuulamisel võib-olla ei märka. Aga see informatsioon tungib meisse ja sel on oma mõju.

Kui te räägite absoluutsest matemaatikast oma muusikas, siis kuidas saab sealjuures sündida selline lummas kõla?

Ega te ometi oota, et ma kõik oma saladused reedan? Enne kui ma mingi reegli valin, on mul kindel ettekujutus, mida ma sellega öelda tahan. Mul on vajadus ise tagasi tõmbuda ja luua midagi objektiivset. Mida enam oleme heidetud kaose meelevalda, seda rohkem peaksime kinni hoidma korrast. See on ainus, mis meid veidigi tasakaalu viib ning võimaldab ülevaadet, distantsi ja asjade väärtusest teadlikuks saamist. Mida suurem on korrastatus ning mida kaugelekuündivam tiivalööök, seda võimsam on kunstiteose mõju. See tiivalööök ulatub mõlemale poole: ühelt poolt teadmatusse, lõpmatusse, komplitseeritusse ja kaosesse, teiselt poolt korrastatusesse. See on elu ja surma samaaegsus.

Kas te ammutate inspiratsiooni ka väljastpoolt muusikat, näiteks teadusest või matemaatikast?

Koolis olin ma matemaatikas pigem nõrk. Alles muusika kaudu tulid arvud hiljem minu juurde. Ei pea sugugi ainult kõrgemates sfäärides rändama, ka allpool on võimalik midagi teha. Mind huvitab lihtsus, kuna tunnetan selle tugevust. Üks näide: neljajalgne laud võib logiseda, kahejalgne laud kukuks ümber. Aga kolmejalgne laud seisab kindlalt. Ma ei taha väita, et ma kirjutan kolmejalgset muusikat. Aga ilus oleks see küll.

On aga ka uimastavat muusikat, joovastavat kui apelsiniõite lõhn, muusikat, mis kuulajail jalad nõrgaks võtab ja mõistuse röövib. Kas te sellist muusikat kunagi luua ei tahaks?

Kakskümmend aastat tagasi "Tabula rasa" esiettekande ajal langes kaks inimest minestusse. Mõned rääkisid mulle neid vallanud ebatavalistest tunnetest, kuna muusika oli nii vaikne ja näis lõputuna. Neil oli hirm, et nende süda lööb liiga kõvasti ja et teised võivad seda kuulda. Mõni kartis koguni südameatakki saada. Aga see ei ole ilmselt see, mida teie silmas peate.

Te alustasite dodekafooniaga ning hiljem hakkasite kirjutama tonaalseid teoseid. Kas see, et teid algul nimetati formalistikks ja seejärel traditsionalistikks, valmistas teile kuni

Pingestatud paus ENSV Heliloojate Liidu kongressil Toompea lossis veebruaris 1979 - demonstratiivne parukas peas, "täna" Pärt parteid ja valitsust uue "aunimetuse" eest. Pärast ENSV teenelise kunstitegelase tiitli omistamist saab talle The Guardiani esiküljel osaks dissidendi staatus, seejärel kui talt Moskva lennuväljal võetakse ära luba sõita "Cantuse" esiettekandele Londonisse. Aasta hiljem lahkuvad Pärt Eestist.

lahkumiseni Eestist 1980. aastal ka ebameeldivusi?

Algul peeti dodekafooniat Nõukogude Liidus rahvavaenulikuks ketserluseks. Aegamööda harjusid aga ka parteifunktsionäärid selle muusikaga. Kui ma siis pöörded lihtsuse suunas tegin, olid nad täiesti rabatud ja arvasid, et nüüd olen ma küll tõepoolest hulluks läinud.

Kuidas jõudsite selle pöördeni?

Mulle muutus dodekafoonilise muusika okstraadiatmosfäär talumatuks. Selle muusika komplitseeritus oli kui ülekeeratud kruvi, mis enam ei pea. Ma ei teadnud tollal, kas ma üleüldse veel muusikat luua suudan. Need õpinguaastad 1968—1976 ei olnud mitte teadlik paus, vaid piinarikas sisemine konflikt elu ja surma peale. Mul ei olnud enam mingit sisemist kompassi ning ma ei teadnud enam, mis on intervall või helistik. Nii hakkasin ma uurima vanamuusikat, gregoriaani koraali ja varast polüfooniat ning kirjutama kollaaže, milles vastandasin seriaalset ja tonaalset muusikat.

Nii nagu Schnittke 1960. aastail, või

vene polüstilistid?

Samalaadset leiab ju ka Šostakovitšil, aga selline grotesk ei ole minu maailm. Tookord oli minu ideaal Bach. Ma mõtlesin ikka: kui ilus on tema ja kui inetu olen mina. Ma küsisin endalt tookord ka, miks peitub gregoriaani koraalis eriline tugevus ning miks ei suuda ükski meie sajandi komponist luua midagi niisugust. See mõjus ilmutusena, kui ma äkki seeläbi pinna jalge alt kaotanud modernse kunsti ummikut tunnetasin. Mul polnud järsku enam mingit vajadust vana ja uut maailma vastandada. Konflikt minus endas oli kadunud. Ma ei vajanud enam modernset, ma olin lõpuks ometi väljapääsu leidnud.

Kas teie muusikaline pööre oli tingitud teie elust Nõukogude Liidus?

Kõigis totalitaarsetes maades käis kunstnikel võitlus elu ja surma peale. Ning saatan püüdis eelkõige meie hingi. See mobiliseeris jõude, et vastu panna ja end päästa, ning see kujundas ka minu muusikat. Kannatus võib inimese hävitada, nii hingeliselt kui ka ihuliselt. Aga kannatus võib inimese ka palju tundliku-

maks muuta ja teda tugevdada. Soovist valu iga hinna eest vältida on sotsiaalne süsteem siinmail käivitanud terve kannatusevältimise masinavärgi. Kuid sellega läheb kaduma võimalus hingeliseks arenguks, mida pakub meile valukogemus.

Sellist kannatuse ängistust nagu Šostakoviitšil teie juurest aga ei leia.

On olemas ka kannatus, mis maailma vastu mässu ei tõsta, Kristuse kannatus näiteks. Ta kannatas vabatahtlikult ning ei tõrjunud surma.

Mis on teie jaoks heakõla, muusikaline ilu?

Ma ei tea, mis on ilu. Aga selleks, et teada saada, mis on heakõla, piisab, kui võtta üks heli ja kuulata selle ülemhelisid. Muusika koosneb objektiivsetest akustilistest reeglitest. Astuda selle vastu on sama hea kui võidelda gravitatsiooniga. Kolmkõla ja selle ülemhelid eksisteerivad sõltumata sellest, millisesse poliitilisse parteisse ma kuulun või kas ma identifitseerin end dodekafoonikuna.

Milline mõju on teie muusikale olnud minimalismil?

Kuulsin 1970. aastate lõpul üht Terry Riley teost. See muusikaline maailm oli liiga uus ja liiga kaugel, et jõuda Nõukogude Liitu. Alles hiljem mõistsin, et suured minimalistid, nagu Steve Reich ja Philip Glass, alustasid midagi radikaalselt uut. Ka neil oli vajadus pöörduda tagasi väikeste muusikaliste rakkude juurde, ühendada neid ning molekuli kaup muusikat teha. Kaalutlused sarnanesid minu omadega – töötada väikeste muusikaliste arvudega –, ehkki minimalistid leidsid hoopis teistsuguse tee.

Aga minimalistidel ei teki rakkudest organismi.

Reichil ja Glassil aga küll. Nende pööre oli peaaegu plahvatuslik. Meie sajandil pole just palju heliloojaid, kel oleks oma nägu ja süsteem.

Kas te teete maailmamuusikat?

Mis see veel on?

Seda me lootsime teie käest kuulda. Üldiselt mõistetakse selle all teatud laadi uut primitivismi, mis ammutab inspiratsiooni arhailisest ja folkloorsest ainest.

Mul pole ei folklooristliku ega etnilise

Väga varajane hommik “Kanon Pokajani” salvestamise päevilt Nigulistest – lindistamiseks tuli kasutada aega, mil autod, koerad ja joodikud olid vait jäänud ja linnud polnud oma teostega veel alustanud.

FOTO TONU TORMIS

muusikaga mingit kontakti. Kui selle järgi peaks otsustama, siis ei saaks mind küll “õigeks” eesti heliloojaks pidada. Jaapanis öeldi mulle pärast “Passio” ettekannet koguni, et mu muusika kõlavat täiesti jaapanipäraselt.

Aga teie puhul on selgelt kuulda, et teie muusika tuleb lüüsi, kuna sel on slaavi kõla.

See tuleneb hoopis gregoriaani koraalist, mida mu teostes tüüpiliselt idapäraseks kõlaks peetakse. Aga selle ammutasin ma lääne muusika stuudiumist. Nõukogude Liidus polnud mingit võimalust seda elavas ettekandes kuulda. Ainult kord, kuuekümnendate lõpul, kuulsin üht heliplaadiülevõtet, mis jättis mulle sügava mulje. Sama kogen praegu, kui kuulen moslemite tunnipalvet. Muessinide laul teeb mind täiesti sõnatuks. Ma tahan sellest muusikast ilmtingimata aru saada. See annab mulle eelaimu sellest, milline muusika minu jaoks võiks tulemas olla, sulam kõigist neist nähtustest – gregoriaani koraalist kuni islami muusikani. Selle muusika ühisosa ei ole mitte etniline, vaid religioosne värving.

Kas teie muusika on ka ateistidele mõistetav?

Kas ateistid erinevad teistest muusika-kuulajatest? Vaja on ju ainult kahte kõrva.

Kui religioosne te olete?

See saab meile selgeks alles siis, kui me

kord viimse kohtu ees seisame.

Te musitseerite meelsamini kirikus kui kontserdisaalis. Kas teie kontserdid on teatud liiki jumalateenistused?

Ma eelistan kirikut, kuna seal kõlab palju paremini. Ma vajan kiriku akustikat, et anda kolmkõladele ja ülemhelidele mõjule pääsemiseks aega ja ruumi. Ma pole mitte kirikumuusik, vaid kirikuakustika-muusik. Ainult seal eksisteerib see eriline aegluse kõlamaailm, mis moodsale, filigraansele ja kiirele muusikale ei sobi. Näiteks on minu teoses “Miserere” iga sõna ja takti järel paus. Kuiva akustikaga ruumis on pausi asemel tühipaljas auk. Kirikus seevastu jäävad kolmkõlahelid alles. Nad kuhjuvad ruumis ja loovad iseenesest veel teisi-ki resonantse. “Cantuses” näiteks on neli kahehäälsel liini. Viie minuti jooksul tekib kellahelinalaadne kõla nagu kirikukellade puhul, kui helin kasvab üksikutest löökidest üle akordiks, kõlajõeks. Seda pean ma silmas keskaegse terminiga “tintinnabuli”, mille võtsin lihtsalt muusikaleksikonist ja mis tähendab “kellukest” või “kellahelinat”. Aga mõned minu teosed on loodud ka ainult kontserdisaali akustikale mõeldes.

Kas te tahate oma muusikaga luua vastumürki neurootilisele elutempole ja tarbimisjoovastusele?

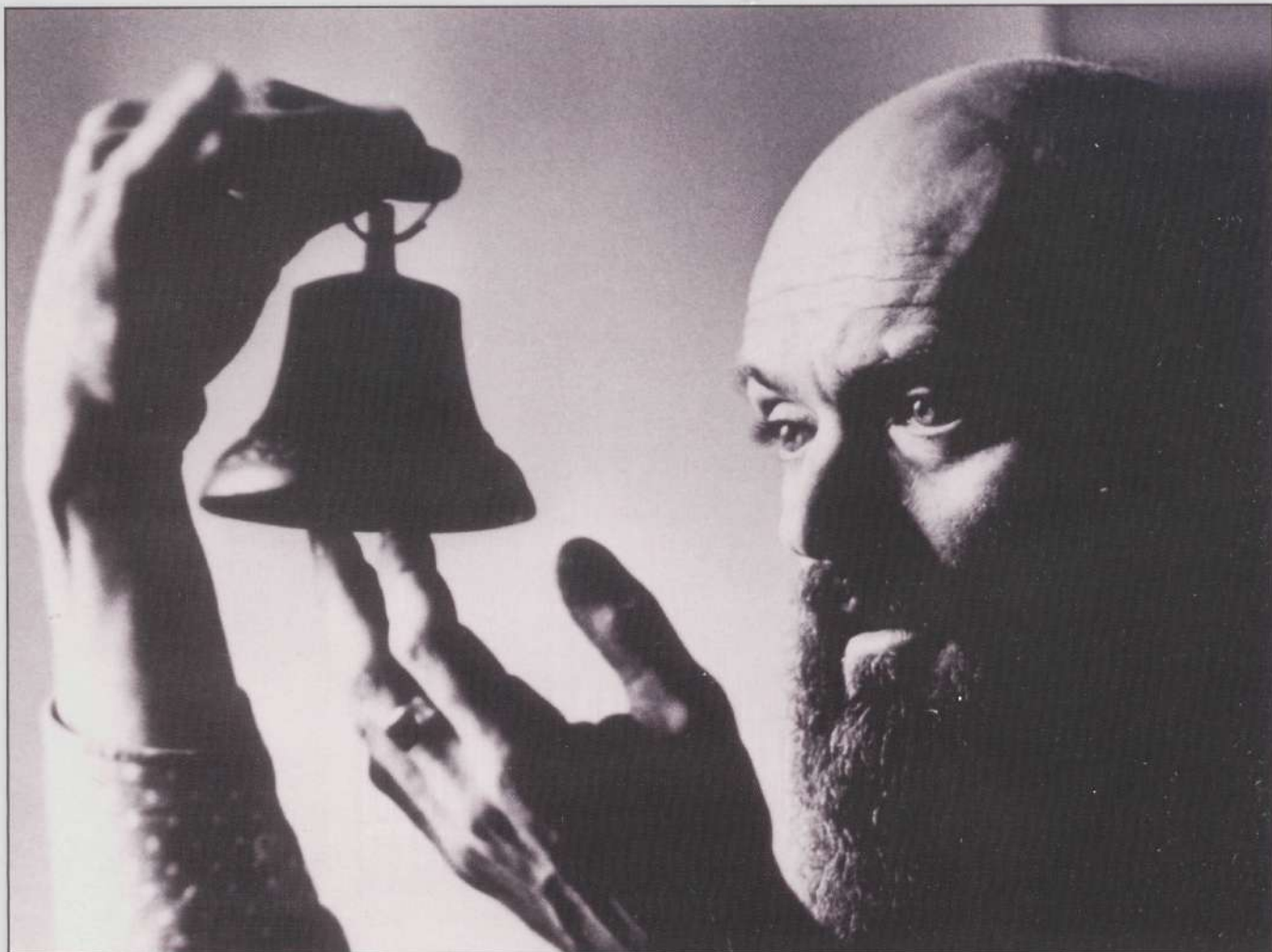
Ei, mitte vastumürki, pigem ravimit homöopaatilistes doosides. Minust on loodud palju legende kui veidrikust või usufanaatikust. Aga ma ise pean end täiesti tavaliseks inimeseks. Lubage mul “pühakuaura” asemel parem lihtsat mütsi kanda. Minu muusika ei ole mõeldud ei etteheite ega väljakutsena kaasaegsele kultuurile. Ma lõin selle ainult enda jaoks, et endale midagi selgeks teha.

Me arvasime, et te tahate maailma muuta?

Ei, ma tahan maailmaga nalja teha, kui ma näitan, et midagi võib peale hakata ka kolme noodiga, nagu kolmejalgsel lauaga. Maailm vaevleb selle käes, et igaüks teda muutma kipub. Maailma muutmine on agressioon. Mina tahan ainult ennast muuta. Kui kellelegi meeldib, mis ma teinud olen, siis on sellest juba küll.

Te ütlesite kunagi, et te mitte ei leiuta muusikat, vaid leiute? Nagu mingit

Kelluke – Arvo Pärti loomingu võrdkuju.
FOTO KALJU SUUR

liiki inglimuusikat?

“Inglimuusika” kõlab kaunilt, aga sellest oleme väga kaugel. Minu muusika on pika teekonna ettevalmistus. Tegelikult on meie ümber ja meis endis palju rohkem elu, kui meie surnud vaim seda taibata suudab. Vaja on ainult õiget ligipääsu allikale, kus see kõik juba öeldud on. Kõige tähtsatat toitu meie vaimule ja kehale ei pea leiutama, see on juba ammu olemas.

Niisiis pole olemas mingit progressi?

See maagiline sõna on paljusid kunstnike pimestanud ja muusikuid kurdiks teinud, kuna nad on selle all mõistnud üha enam kompleksust, kokkusurumist, diferentseerimist. Schubert või Mozart ei mõelnud muusikat luues kunagi progressi peale, see ei olnud võimalikki, kuna nad

otsisid midagi muud. Tänapäevane muusika pole muutunud mitte paremaks või halvemaks, vaid üha vähem muusikapäraseks. Sellised kriisid ja murrangud muusikaajaloos on vältimatud, aga mitte ilmtingimata progress ning kindlasti mitte see, mida mina vajan. Tänapäeva “progressiivne” muusika ju tihti ei nimetagi end enam muusikaks, vaid hoopis näiteks häppeningiks või installatsiooniks. Ka mina olen üliõpilasena seda kõike kaasa teinud ja pean selliseid arengumänge õigustatuks, isegi kui sellega käib kaasas teatud annus jultumust.

Te ju ometi õppisite sellest ja saite uusi kogemusi, kas see ei olnud siis edasimineki?

Progress pole midagi niisugust, mis iseneslikult edasi areneb, ja vastavalt pole

ka kõik uus alati progressiivne. Kui me kujutame endale ette pikast sõjast laastatud maad, siis on seal aset leidnud regressiivne protsess. Kui oleks võimalik panna aeg voolama tagurpidi kuni sõja alguseni, siis seda protsessi võiks nimetada progressiivseks. Midagi sellist tuleb kunstis tihti ette. Tõeline progress tähendab minu jaoks liikumist sügavuse, tsentrumi, tuuma suunas ning see peab olema ilmtingimata kantud äärmisest lihtsusest ja ülimest kontsentratsioonist. *Tõlkinud ja eessõna kirjutanud Saale Kareda*

¹ M. Elste, An interview with Arvo Pärt. *Fanfare*, März/April, 1988, lk 339.

² Metzler Philosophen Lexikon. Von den Vorsokratikern bis zu den Neuen Philosophen. Stuttgart, Weimar, 1995, lk 680.

³ Intervjuerinud Klaus Georg Koch ja Michael Mönninger.

LAUDATE DEUM IN CHORDIS ET ORGANIS

ORGELBAU MARTIN TER HASEBORG

26670 Südgeorgsfehn / Ostfriesland
Werkstatt:
Am Industriepark 12
Tel. Werkstatt: 0 49 56 / 99 02 79

Privat:
Nordobenende 13
Telefon: 0 44 89 / 92 80 40
Telefax: 0 44 89 / 92 80 42

Fotol: Eesti Muusikaakadeemia orel (ehitatud 2001).
Orelitiibadel Jüri Arraku maalid. Foto Toomas Volmer

Tee oreli juurde

2000. aasta sügisel sissepühitsetud Tallinna Metodisti Kirik on praegusel hetkel veel ilma orelita. Selle ehitamiseks on kiriku juurde asutatud orelifond, mille liikmed asjatundjatega juba läbirääkimisi pidamas.

INES MAIDRE

Oreleid on kirikutesse ehitatud ligi tuhat aastat ning sellest kokkukuuluvusest on saanud õhtumaise religiooni üks kaunemaid traditsioone. Käesolev kirjutis sündis soovist rajada teed ühe oreli juurde, mis esialgu eksisteerib vaid unistustes. Tallinna Metodisti Kiriku otsus hankida oma kirikule ehtne vileorel, millest tänapäeval nii mõnigi kord kergekäliselt odava elektrioreli kasuks loobutakse, äratab minus kui orelimängijas austust ja imetlust. Võib-olla mängis kaalukausi kallutamisel rolli asjaolu, et orelifondi eesotsas on legendaarse oreliprofessori Hugo Lepnurme tütreid, kelle muusikalistes ideaalides on oreli kahtlemata ainulaadne koht.

Iga vileoreli näol on vaieldamatult tegemist ainulaadse kunstiteose ja akustilise originaaliga, mida ei saa võrrelda ühegi elektroakustiliselt manipuleeritava koopiaga, ükskõik kui kõrgel digitaaltehnilisel tasemel see ka poleks. Pealegi on viimaste eluiga tühiselt väike võrreldes vileorelitega, mida ehitatakse sajanditeks.

Kuninglik pill

Pole ime, et läbi sajandite on orelit ikka nimetatud pillide kuningaks. Ükski teine instrument ei mõju visuaalselt nii majesteetlikult kui kirikuseina mitmekordsete vileväljadega kattev oreel. Samuti ei hõlma ükski pill sellist kõlaspektrit, milles peitu-

vad terve orkestri tämbrid ja kõlajõud ning mille kõrgeimad ja madalaimad helid balansseerivad inimkõrva vastuvõtu piiril. Ja ükski teine instrument ei ole nii kallis – pole juhus, et ajaloo uhkeimaid oreleid jõudsid ehitada just rikkaste Põhja-Euroopa hansalinnade kaupmehed, keda kihutas tagant ka vastastikune ülerumpamisihha. Suurte oreelite linna toomine oli prestiižne ning lisaks kõlale oli tohtu tähtsus ka pilli esikülje ehk prospekti toredusel, mis oli tellija jõukuse otsene näitamine.

Oreli hääl ja hing

Sajanäolisel oreliil on ka sadu erinevaid hääli ehk registreid. Orelimängija ülesandeks on leida nende hulgast tämbrid, mis konkreetsele muusikateosele enim sobivad. Ajaloo jooksul on aga oreel iga rahva juures täiesti omasoodu arenenud ning tulemuseks on kirevus, mida võib võrrelda gastronoomilise mitmekesisusega rahvustoitade vallas. Nii jäid itaallased ja inglased sajanditeks truuks väike- ja heledakõlalisele oreli tüübile, seevastu Saksamaa, Prantsusmaa ja Hispaania barokkorelid hiilgavad kõlamastaapsuse ja värvirikkusega. Romantismi tulekuga saabus sümfoonilise oreli ajastu, mille ideaaliks oli sümfooniaorkester ja viimaste eeskujul kasvasid ka oreelid kohati hiigelmõõtmeteni. Seega on tänapäeva organisti käsutuses tohtult repertuaari, mille esitamiseks peab olema

tuttav oreli stiililiste ja geograafiliste erinevustega umbes viie sajandi pikkusest perioodist. Erinevused on sedavõrd suured, et “vale muusika” valimisel võib organist nii oreli kui iseene narmi olukorda seada.

Kuidas oreel tegelikult kõlab, sõltub ruumi akustika ja konkreetse orelimehanismi koostööst. Gottfried Silbermann, üks kuulsamaid Bachi-aegseid orelimeistreid, olevat akustika proovimiseks oma kepi ruumi põrandale visanud ning kaja põhjal otsustanud, kas sinna tasub oreli ehitada või mitte. Oreliheli eristab kõikidest teistest pillidest tema pidev ja muutumatu iseloom, mis tekitab rahu, tasakaalu ja kestvustunnet. Usutavasti just seetõttu on oreli hakatud kasutama jumalateenistustel, mis samas ei kahanda tema väärtust esmajärgulise kontsertpillina. Uue oreli tulek ühte linna ei ole kingitus mitte üksnes konkreetsele kirikule, vaid suursündmus kogu linna rahvale.

1999. aastal annetati Tallinna Metodisti Kiriku oreli ehitamiseks osa professor Hugo Lepnurme elutöö preemiast. Vabatahtlike annetustest ja heategevuskontsertidest on kogutud 100 000 krooni. Fondi juhatus pöördub abi saamiseks kõigi asutuste, ettevõtete ja eraisikute poole ning ootab annetusi pangavarvele 11 200 73 628 (selgitus: Orel kirikusse!).

Luciano Berio

■ Luciano Berio, kes on Boccherinist Mahlerini ja Schubertist de Fallani sõlminud kokku "lahtiste otstega" teoseid, võttis lõpuks käsile ka Puccini ooperi *Turandot* visandid ning asendas Franco Alfano finaali variandi. *Turandot* alla Berio kõlas jaanuaris Kanaaride rahvusvahelisel orkestrifestivalil, on lähihooaegadel kavas Los Angeleses ning tuleb lavaversioonina välja Amsterdamis ja Salzburgis. Puccinist rääkides rõhutab Berio itaalia ooperi menuhelilooja euroopalikku silmaringi (selgub, et me polegi oma eurooplaseks saamise mures üksi), uuelembust ja informeeritust ning on veendunud, et mitte surm ei seganud teose lõpetamist, vaid hoopiski banaalne libreto, mis osutas Puccinile karuteene ega sobinud helilooja taotlustega. Berio variandis on libreto lihtsustatud. Kõneldes sellest, milliseks võiks kujuneda publiku vastuvõtt, ütleb Berio, et edu teda ei huvitagi.

■ Moskva Suure Teatri balleti veebruarikuist kahenädalast külaskäiku Torinossa peetakse itaalia teatriloos ainulaadseks.

Mõistagi imetletakse eelkõige moskvalaste ühtlaselt kõrget taset, solistidest aga arvatakse, et Bolšois olevat vene balleti hetke säravaim täht üldse – muinasjutuprintsi meenutav grusiinlane Nikolai Tšiskaridze, kelle tehnikal polevat piire, kes on ülinõutud ja teenib nii palju, kui ise küsib. "Ja et ta ikka end arendaks ja tulevikus õigeid valikuid teeks!" õhkab kriitika.

■ Claudio Abbado kohustused Berliini Filharmoonikute eesotsas lõpevad küll mais, ent õige mitme berliinlasega musitseerib ta Toscanini rajatud Luzerni orkestris edasi. Sellise koostöövormi kasuks otsustati juba mõni aeg tagasi, kui selgus, et osa mängijaid ei saa filharmoonikute ridades jätkata, sest bürokraatia keelab tegutseda üheaegselt orkestrandide ja akadeemia õppejõuna. Sügisest töötab Berliinis Simon Rattle, kes ligi kaks aastat kestnud läbirääkimiste järel allkirjastas mullu septembris kümneaastase lepingu, aga alles pärast seda, kui oli saavutanud orkestrantide palgatõusu lubaduse, orkestri kulude ja tulude küllaltki suure autonoomsuse ning Berliini liidumaalt tuleva lisafinantseerimise ligi 14 miljoni euro ulatuses aastas (kuni hooajani 2005). Rattle ei kahtle oma

määndžerivõimeis, lubab orkestriga vabrikutesse esinema minna, tasuta pärastlõunakontserte muusikaõppuritele ning usub, et *techno*-repertuaari korral (Thomas Adèsi nn *technosümfoonia*) valgub noor veri esmalt fuajeesse ja siis ka saali.

■ Maurizio Pollini, kelle 60. sünnipäevaks eelistasid Itaalia ajalehed trükkida pigem põlvpükstes poisikese kui frakis maestro fotosid, leiab, et tõelised väärtused on praegusel ajal ununemas ja järjest sagedamini mõtlevad muusikud vaid ühe kontsertõhtu perspektiivis. Peale selle tõde ta intervjuus "Pollini for Arnold", et Schönbergi muusika tuumani jõuab publik alles tulevikus. Schönbergi klaveriloomingu esitamine ja kuulamine on juubilaril sõnul objektiivselt ränk, sest äärmiselt keeruline on luua interpreedi ja publiku vahelist suhtlustasandit. Neid süngeid oopusi (iseäranis op 11), mis valgustavad maailma varjatud palet, võiks Pollini meelest tõlgendada läbini psühhonaalüütilises võtmes.

Mailis Põld

Simon Rattle

RAHVUSOOPER "ESTONIA"

Tellimused tel 6260260, faks 6 260 246, e-mail: eve@opera.ee.
Kassa avatud 12-19, päevase etenduse korral tund enne algust.
Tel 6260215. www.opera.ee

LÕBUS LESK Esietendus!

Muusikaline juht ja dirigent - PAUL MÄGI
Lavastaja ja koreograaf - MONIKA WIESLER (Austria)
Lavakujundus - LIINA KEEVALLIK
Kostüümid - KUSTAV-AGU PÜÜMAN
Valguskunstnik - AIRI ERAS

11. aprillil rõõmustab Rahvusoper sel hooajal esimest korda operetigurmaane, sest lavale jõuab opereti ajaloo üks säravamaid pärle - Franz Lehári "Lõbus lesk". See on vaimukas lugu noorest rikkast lesest Hannast, kelle miljonid mingil juhul ei tohi väikesele Pontevetro (loe: Montenegro) riigile kaduma minna ning kelle ümber tiirleb lakkamatult arvukas austajaskond. Hanna süda aga ihaldab just seda noormeest, kes talle kõige vähem tähelepanu pöörab. Pärast lustakaid intriige, hoogsaid tantsunumberid ja romantilisi armastuslaule leiavad Hanna ja tema väljavalitu siiski palava armastuse.

Osades: Voldemar Kuslap, Teo Maiste, Hans Müllberg, Margit Saulep, Mariliina Vilimaa, Janne Ševtšenko, Väino Puura, Mati Kõrts, Aare Saal, Heli Veskus, Tiiu Laur, Urmas Pöldma, Mart Madiste, Roland Liiv jt.

26.-27. aprill

PEEGELDUSED

Eesti uue lavamuusika õhtu
Maailmaesiettekanded "Rahvusoper Estonia - 100"

Rene Eespere lühiooper "GURMAANID"
libreto, lavastaja ja kunstnik: E. Öunapuu
Osades: J. Zahharov, R. Elp, P. Volmer, R. Airene,
U. Pöldma, M. Madiste

Eino Tambergi 2-osaline lavateos "PEEGLIMÄNGUD"
I osa lühiooper "Inimeseks tahaks saada"
II osa lühiballett "Peepli sisse minek"
libreto: E. Tamberg
lavastaja: N. Kuningas

Toivo Tulevi lühiballett "CRUZ"
koreograaf: V. Arhangelski
peaosas: V. Arhangelski

Piletid 60 100 kr.

COPPELIA Foto: Harri Rospu

MÄNGUKAVA APRILLIS

K 03	kell 19.00	CARMEN (G. Bizet' ooper)
N 04	kell 19.00	COPPELIA (L. Delibes' ballett)
R 05	kell 19.00	BORISS GODUNOV (M. Mussorgski ooper)
L 06	kell 19.00	CARMEN
P 07	kell 12.00	GISELLE (A. Adami ballett)**
P 07	kell 19.00	BORISS GODUNOV
N 11	kell 19.00	LÕBUS LESK (F. Lehári operett) <u>Esietendus!</u>
R 12	kell 19.00	ERNANI (G. Verdi ooper)
L 13	kell 19.00	LÕBUS LESK
P 14	kell 12.00	GISELLE
P 14	kell 19.00	ERNANI
T 16	kell 19.00	LÕBUS LESK
K 17	kell 13.00	ERNANI Välja müüdnud!
N 18	kell 19.00	LÕBUS LESK
R 19	kell 19.00	TALLINNA BALLETIKOOLI GALAÕHTU
L 20	kell 12.00	OOPERIMARAKRATID (laste teatrimäng)
L 20	kell 19.00	IN THE MOOD (R. Adamsoni jazzballetid)
L 20	kell 19.00	Kontserdisari EUROOPA TIPPSOLISTE, IV Estonia kontserdisaalis
P 21	kell 12.00	TALLINNA BALLETIKOOLI GALAÕHTU
P 21	kell 19.00	IN THE MOOD*
P 21	kell 19.00	Kontserdisari EUROOPA TIPPSOLISTE, IV Vanemuise kontserdimajas
E 22	kell 19.00	IN THE MOOD Teatris "Vanemuine"
K 24	kell 19.00	LÕBUS LESK
N 25	kell 19.00	COPPELIA
R 26	kell 19.00	PEEGELDUSED Maailmaesiettekanded "Rahvusoper Estonia -100" Eesti uue lavamuusika õhtu
L 27	kell 19.00	PEEGELDUSED
P 28	kell 12.00	OOPERIMARAKRATID
P 28	kell 19.00	LÕBUS LESK

** soodushind õpilastele 50%

* soodushind pensionäridele 50%

Maailmamuusika parimad pungad - Tuva kurgulaul

KRISTINA KÕRVER

Hämar saal ja hiirvaikne publik Tallinnas Mustpeade Majas. Mikrofoni ees valgussõõris musitseerib noor kurgulauluvirtuoos **Andrei Monguš Aldõn-ool**, kes mängleva kergusega laulab vaheldumisi nii ühe-, kahe- kui kolmehäälselt. Lummatud kuulajad püüavad tabada iga ebamaist ja kõrvale uudset heli... See on hetk pärimusmuusika festivali MAA ja ILM avakontserdilt.

Kurgulaul on mitmehäälne soololaul, mis tekib madala põhiheli ja selle ülemhelide koos kõlamisel. Põhiheli on sügavas bassiregistris nagu pedaal ning selle kõrgus muutub vähe, seevastu kõrgetest ülemhelidest moodustub pea ja suuõõne resonaatorites puhas kristalne meloodia. Sõltuvalt põhiheli sügavusest ja ülemhelide võimsusest on võimalik laulda kahekuni kolme-, mõnel andmetel isegi neljahäälselt. Kurgulaulu traditsioon on osa paljude Kesk-Aasia rahvaste folkloorist, peale Lõuna-Siberis asuva Tuva veel Mongoolias, Usbekistanis, Kasahstanis, Uurali mägedes ja mujal. Ka Tiibeti Gyuto mungad laulavad teatud palveid väga madalas registris, mis meenutab tuva kurgulaulu üht tehnikat – *kargõraa*’d. Kuid mungad ei ole kurgulaulu arendanud iseseisvaks muusika-stiiliks, nagu seda on tehtud Tuvas ja Mongoolias.

Tuva kurgulaulu üldnimetus on *hoomei*, mis mongoli keeles tähendabki “kõri”. Samas tähistab *hoomei* ka üht viiest tähtsamast kurgulaulu stiilist. Ülejäänud neli on *sõgõt* (tõlkes: vile, ka itk) – kombinatsioon *hoomei*’st ja keele spetsiifilistest liigutustest, mille tulemusena

kõlavad teravad vilelaadsed ülemhelid; *kargõraa* (tõlkes: hobuse hää) – ülimaldala bassiheli vibreerimine häälepaaltes, mis võimaldab kuuldavale tuua uskumatult kõrgeid ülemhelisid (isegi kuni 43. helini); *ezengileer* – *hoomei*-tehnikat koos galopeeriva rütmi-ga; *borbannadõr* – mitte eriti madal põhiheli haarab vibreerides peale kõrget ülemhelide kaasa ka keskmise registri helisid (2. ülemheli ehk kvindi üle oktaavi) ning võimaldab laulda isegi kolmehäälselt, sametise tämbri tõttu võrreldakse seda tihti jõe vooluga. Põhistiile kombineerides ja neis uusi nüansse leiutades kujundab iga kurgulauluvirtuoos oma individuaalse stiili.

Kurgulaulmine on Tuvas sajandeid vana ning legendide järgi¹ püüdsid esimesed lauljad sel moel imiteerida värvikaid loodushääli, nagu vulisev vesi või vihisev tuuleil. Olulist rolli traditsiooni kujunemisel mängis animistlik maailmapilt, mille kohaselt on kõikidel loodusnähtustel ja -objektidel oma hing või elutsevad neis vaimud. Tuvastate uskumuse järgi ei avaldu näiteks mäe või jõe vaim mitte ainult tema kujus või asukohas, vaid ka häältel, ning neid hääli imiteerides võib inimene omada vaimude jõudu. Tegelikult on tuva muusikas palju laulustiile ja rahvapille, mis jälgendavad looduse ja loomade hääli, kurgulaul on vaid üks neist vahenditest, mille abil põlisrahvas ümbritseva loodusega suhtleb.

Peale animistliku maailmapildi ja sellega kaasneva kõlatundlikkuse soosib kurgulaulu arengut ka Tuva geograafiline asend. Avarad stepilagendikud sobivad akustiliselt omadustelt ideaalselt

ülemhelilaulu viljelemiseks, samas annavad kõrgmäestikud laulja häälele vajaliku “võimenduse”. Kuigi rahvapärised räägivad ka üksikutest naiskurgulauljatest, on see traditsioon üldjuhul meeste pärusmaa. Pikka aega oli kurgulaul naistele keelatud, kuna arvati, et see põhjustab viljatust ning toob perele õnnetust. Traditsiooniliselt olid kurgulauljateks karjused, kes päevade viisi steppides karjaga ringi rändasid ning laulmisega igavust peletasid. Et mägedes kostab kurgulaul kaugele, võisid karjused sel viisil üksteisega suhelda: laulude tekstid annavad tunnistust, et läbivateks teemadeks olid koduigatsus ja üksildustunne.² Samas oli laulul ka seltskondlik funktsioon, lõbusamad lood kõlasid jur-tades sõprade ja pere ringis.

Tallinnas festivalil MAA ja ILM esinenud **Andrei Monguš** on Tuvas sündinud ja kasvanud muusik, kes esindab oma maa üht kõige huvitavamat laulmistiili – mitmehäälsel ülemhelilaulu ehk kurgulaulu. Ehkki **Andrei** on selles vallas iseõppija, jälgendanud vanu tuva lauljaid ning kuulunud erinevaid plaadistusi, valdab ta juba praegu, 25-aastaselt, suurepäraselt viit tähtsamat kurgulaulu tehnikat. Tõsisemalt hakkas ta kurgulauluga tegelema 17-aastaselt Tuva pealinna Kõzõli muusikakoolis, kus ta praegu õpetab rahvalaulu ja -pille. Esmakordselt külastas **Andrei** Eestit 2001. aasta juunikuus dalai-laama külaskäigu puhul.

Kontserdipublikut köidavad kurgulaulu puhul esmajoones kõikvõimalikud muusikalised eriefektid: rinnahäälega lauldud ülimaldala bassihääli ja sellega

Andrei Monguš Aldõn-ool
FOTO SOFIA JOONS

kaasa helisevad kummalised kooskõlad, omapärane metalne tämber ning kõrged flöödilaadsed ülemhelimeloodiad. Kõike seda demonstreeris noor muusik tehnilise üleoleku ja suure meisterlikkusega, saates end rahvapillidel igilil ja tošpuluuril. Ometi oli tema laulus veel midagi palju rohkemat. Võib-olla oli see Andrei jäägitu muusikale andumine, mis võimaldas tema laule mõista ka tekstist aru saamata. Võib-olla aga loomupärane musikaalsus ja näitlejaanne, mis muutsid kaebelaulu stepikarjuse lõputust rännuteest ja koduigatsusest või vigurjutu neiu- noormehest vahetult elavaks. Pikkade pausidega, vaikusest sündivad ja vaikusse hääbuvad laulud mõjusid justkui väikeste meditatsioonidena. Kohati hajusid kontserdisituatsiooni piirid ning kuulaja võis end tunda osalisena mingis ülimalt intiimses hetkes või salajasel rituaalis. See salapära ja müstilisuse oreool jäi püsima ka kontserdi lõppedes, ehkki kurgulaulu tehnikas ei ole iseenesest midagi üleloomulikku.

Tuvas on säilinud kurgulaulu loomulik, looduse ja igapäevase eluga seotud keskkond, kuid maailmas kogub kurgulaul (nagu mis tahes muu liturgiline või rahvamuusika) populaarsust kontsertide ja plaadistuste vahendusel. Viimase paari kümne aasta jooksul on see unikaalne laulmisviis pälvunud folkloristide ja akustikute tähelepanu, uurimustulemuste põhjal õpetatakse kurgulaulutehnikat mitmel pool Euroopas ja Ameerikas. Omakorda on traditsiooniline ülemheli- laul inspireerinud ka kunstmuusika heliloojaid – rahvamuusika ja selles peituv vägi on ilmselt ammendamatu allikas. Seepärast juhendub ka pärimusmuusika festival MAA ja ILM mõttest, et oma ja muu muusika parimatest pungadest võib loovalt musitseerides uusi vilju kasvatada. Mõned pungad tuva laulukultuurist jäid Andrei kontserdi järel ehk ka Eestisse.

¹ Theodore C. Levin, Michael E. Edgerton. The Throat-Singers of Tuva. Scientific American, September 1999, lk. 70–77

² Samas

Meister ja tema aeg

Teo Maiste 70

MARE PÖLDMÄE

Aega on olnud ja ta on seda hästi kasutanud. Teo Maiste rollide nimekiri on nii pikk, et vahel mõtled – kuidas bassile ooperilaval üldse nii palju osi jätkub. Aga muidugi ei mahu sellesse nimekirja ainult ooper, ka operetil ja isegi muusikalil on selles oma koht.

Aga ennekõike siiski ooper. Kui tunnuimad neist silme eest läbi lasta, siis jääb mulje, et bassidele on nendes antud kas peategelasi (sopranit ja tenorit) takistavad rollid (näiteks paha isa) või suhteliselt kõrvalised osad. Teo Maiste tõestab vastupidist. Boriss ja Hovanski, Rossini Bartolo ja Mozarti Bartolo, Kecal ja Sulpice, Leporello ja Don Pasquale, Friesner ja Lempelius, Felipe II ja Falstaff, Kunstnik ja Cyrano... Ja see on vaid lühike rida. Aga milline mitmekesisus! Olgu siinkohal ära nimetatud ka ooperid, millest need rollid pärinevad: "Boriss Godunov" ja "Hovanštšina", "Sevilla habemeajaja" ja "Figaro pulm", Smetana "Müüdnud mõrja" ja Donizetti "Rügemendi tütar", "Don Giovanni" ja "Don Pasquale", Tubina "Barbara von Tisenhusen" ja "Reigi õpetaja", Verdi "Don Carlo" ja Nicolai "Windsori lõbusad naised", Tormise "Luigelend" ja Tambergi "Cyrano de Bergerac"...

Üks roll saatjaks läbi elu – Mussorgski "Boriss Godunovi" nimiosas tähistas Teo Maiste oma viiekümnendat ning nüüd ka seitsmekümnendat sünnipäeva.

FOTO HARRI ROSPU

Nimekirja rohkem ei pikenda, Teo Maiste on laulnud üle 100 rolli!

Teo. Milline nimi! (Olgu õigluse mõttes märgitud, et passi järgi on see Teo-Endel.) Muidugi tuleb selle nime paralleelvormina meelde ennekõike eestlastele omane Theodor. Aga miks mitte Teofilius – jumala and. Sest antud on Teo Maistele tõesti palju: looduse poolt võimas hääli ning musikaalsus, näitlejaanne. Mida veel tahta?

Võrust läbi Tomski Tallinna

Võrus sündinud – muide tol omapärasel kuupäeval 29. veebruaril (1932) – ja kasvanud Teo-Endel Maiste lapsepõlv jäi paraku lühikeseks, lõppedes juba üheksandal eluaastal, mil Teo Maistet, tema kahte vanemat venda ja vanemaid ootas “lai Siberimaa”. Tervelt 17 aastat! Isa jäigi tollesse aega, tema saatus sai teatavaks aastakümneid hiljem (“Otsus täide viidud 20. aprillil 1942 Sverdlovski keskvanglas”, st maha lastud). Kusjuures isa “siüü” seisnes selles, et ta pidas Võrus poodi.

Siberis, täpsemalt Tomskis, 1000 kilomeetrit eemal kohast, kus Teo Maiste oma lapsepõlve veetis, kohtus ta enda jaoks väga olulise inimesega, muusikakooli lauluõpetaja Aleksandra Tihhomirovaga, kes oli samuti väljasaadetu. Muusikakool seljataga, tuli Teo Maiste 1957. aasta suvel Eestisse (juba mitu aastat taskus tõend, et on “järelevalvest vaba”), kuid siin olid konservatooriumi sisseastumiseksamid juba läbi ning ta pöörutas tagasi – Novosibirskisse, kus ta ka konservatooriumi sisse sai. Alles järgmisel, 1958. aastal sai temast tänu Tiit Kuusiku sekkumisele Tallinna konservatooriumi ja Jenny Siimoni õpilane. Toonane konservatooriumi rektor Eugen Kapp oli Tiit Kuusiku käest küsinud vaid

Maailma parim Cyrano – Teo Maiste Eino Tambergi ooperi “Cyrano de Bergerac” nimiosas teose esmalavastuses aastal 1976. Lavapartneriks Anu Kaal (Roxane).

FOTO GUNNAR VAIDLA

se, kas üliõpilaskandidaat eesti keelt ikka oskab. Oskas.

Vanemuine ja Estonia

Edasi käis kõik väga kiiresti. Juba 1960. aastal laulis Teo Maiste Vanemuises, millest sai tema esimene teater, Möldrit Dargomõžski “Näkineius” (sama rolli taas Estonias aastal 1999), 1963. aastal nimiosa Borodini “Vürst Igoris”. Need vene ooperid esitati toona küll eesti keeles, nii et oma suurepärasest vene keele oskust on Teo Maiste saanud näidata alles alates 1980. aastatest, mil ooperid (algul just vene omi) hakati laulma originaalkeeles. Aga miks just vene ooperid

tema teel nii tähtsad on, tuleb sellest, et nimelt neis on bassidele suurepärased osad. Vene heliloojad on ikka madalaid meeshääli eelistanud.

Alates 1965. aastast on Teo Maiste olnud Estonia solist. Ehk võiks seda ka nii sõnastada: Raveli “Hispaania tunnist” Orffi “Targa naiseni”. Viimati nimetatud on Teo Maiste värskem suurroll, mis palju kiidusõnu teeninud.

Seda, et Teo Maiste on suurepärase näitleja (laulev näitleja, näitleja-laulja, laulja-näitleja – nii nagu soovite), etendust käivitav mootor, rõhutavad ikka ja jälle ka kõik tema kolleegid, publikust ja kriitikutest rääkimata. Ise on ta õelnud, et talle meeldib vahel ka “krutskeid teha”, eriti koomilistes osades, mida ta on väga palju laulnud.

Tihti küsitakse lauljatele nende unistuste rolli kohta. Teo Maiste on ühena neist nimetanud Boriss Godunovi. Ja maininud ka seda, et Borissini jõudis ta õnneks küpses eas, esmakordselt aastal 1980. Selle osaga on ta omal ajal esinenud maailmalavadel – Pariisis ja Stockholmis. Nüüd on ta jälle, uues lavastuses, Borissina laval. Nii et üks meelistegevast saatus läbi elu. Nagu ka Felipe II Verdi ooperis “Don Carlo” (1971 ja 1994).

Teo Maiste loometee on olnud õnnelik. Alustanud Tiit Kuusiku ja Georg Otsa kõrval, ka nende dublandina (Otsaga tegid nad kahasse näiteks Porgy osa Gershwini ooperis “Porgy ja Bess”), on ta mitme lauljate põlvkonnaga koos töötanud. Olnud täht tähtede ansambelis 1970.–1980. aastatel. On täht uue sajandi algul, mil tema kõrval on hoopis uued hääled. Olnud nende enam kui 40 aasta vältel ikka üks magneteid, kes rahvast ooperisse tõmbab. Alati vormis, särav ja tundeline. Läbi aja.

“Coppélia” – poolmodernne silmaelamus ammu tuntud muusikale

Alates märtsist on Estonia laval üks balletiajaloo kultusteoseid – Léo Delibes'i “Coppélia”. Saali astuja kõrva ootab siiralt ilus, kohati maasikmagus muusika, mida aeg-ajalt elektriseerivad ungaripäraselt rütmikad tantsunumbrid. Kui ballett oleks lavastatud puhtalt klassikalises võtmes, võiks saal teise vaatuse ajaks ehk pooltühjaks jääda, ükskõik kui hästi orkester Aivo Välja juhatusel Delibes'i kaunidusi ka ei esitaks. Aga itaallase Mauro Bigonzetti uus sisulähendus ja koreograafia – Estonia lavale seadis selle tema assistent Karl Burnett Inglismaalt – ei luba silma lavalt ära pöörata. Bigonzetti loomingut võiks iseloomustada kui pool-modernballetti, mis mõnes detailis ulatub juhtmeid pidi popstaaride videotantsudesse. Ise balerina lavale sattudes elaksin Bigonzetti liikumisstiili kergesti sisse, nurgelisuse ja sujuvuse vahetõde tema lahenduses tundus kaasahaaravalt loomulik, samuti inimliku erootika ja putukaliku liikumisstiili kokkusulatamine.

Lavastuse mustvalges kujunduses jääb esimesest vaatusest meelde taustapilt “kõveraks väänatud” majadega – nagu läbi kumera klaasi vaadatud; teisest klassitsismi ja ehtsa kuumaastiku kõrvutamise. Bigonzetti ühe inspiratsiooniallika, Fritz Langi filmi “Metropolis” mõju on lavastuses silmanähtav, aga erinevalt kuulsalt filmi süngetest “töomesilastest” pole “Coppélia” nukkude-putukate tegutsemises vähimatki sotsiaaltraagilist alatoonit – tegemist on ju muinasjutuga, milles kehtivad oma romantilised reeglid. Nelja peategelast kehastavad Eve Andre, Eve Mutso, Vladimir Arhangelski ja Ervin Green esinevad professionaalsuse ja emotsiooniküllusega, mis on nüüdsest Tiit Härmi juhitavale balletitrupile hea reklaam.

Anneli Remme

Coppélia – Eve Andre
FOTO HARRI ROSPU

Tartus võistlesid segakoorid

Eesti Segakooride Liit on juba kümme aastat korraldanud “Tuljaku” võistulaulmist. Iga aasta veebruaris kogunevad segakoorid Tartusse, et esitada autoriteetsele žüriile oma konkursikava. 16. veebruaril Tartu Õperajate Seminaris saalis toimunud võistulaulmisel osales seekord 13 koori ja kolm ansamblit, mida on varasemate aastatega võrreldes üpris vähe. Koorid võistlesid kolmes kategoorias, ansamblid omaette – kõiki hindas žürii koosseisus Alo Ritsing, Undel Kokk ja Valli Ilvik. Ansamblistest pälvis esikoha

UisaPäisa Järvamaalt (juhendaja Tea Saar), kooridest võitis A-kategoorias Cantus (dirigent Vahur Soonberg), B-kategoorias Tartu Noortekoor (dirigendid Kadri ja Riho Leppoja) ning C-kategoorias Mitte-Riinimanda (dirigent Urve Uusberg). Žürii esimehe Alo Ritsingu sõnul oli kooride tase eelmise aastaga võrreldes tõusnud ning mõneski voorus konkurents äärmiselt tihe. “Mitme kategooriaga konkursi ongi vaja just selleks, et osaleda saaksid erineva suuruse ja taseme koorid. Igal tasemel on võimalik teha väga head tööd ning võin kindlalt öelda, et tehaksegi. Tuldagu ainult välja teistelegi tulemusi näitama,” julgustab Ritsing.

Kaie Tanner

Sündis uus pärimusmuusika festival

7.–9. märtsini võis Tallinna ja Tartu klubides ja kontserdisaalides kuulda väga eriliimelist rahvamuusikat. Tegemist oli muusikapäevadega MAA ja ILM, mida Viljandi Pärimusmuusika Festivali koostöös Viljandi Kultuurikolledžiga korraldas sel aastal esmakordselt. Festivali kontserdid kandsid ühist alapealkirja “Oma ja muu muusika parimad pungad”. Oma maa tuntud folk- ja džässansamblite, nagu Eesti Keeled, Tulli Lum, Weekend Guitar Trio jt kõrval esines ka värvikaid välisartistid: Tuva kurgulaulja, Norra rahvamuusikud ning juudi peomusikale pühendunud Rootsi-Taani ansambel Tummel. Festivali korraldajad püüavadki rõhutada, et unifikseerivas maailmakülas, kus eri kultuurid üha tihedamini segunevad,

Norralaste hardanger-viul

on eesti muusikal küllalt isikupära, et maailma kultuuris kaasa rääkida. MAA ja ILM kutsuvad esinejaid üles rahvamuusika võimalikult allikatundlikule, samas loomingulisele ja tänapäevasele tõlgitusele – vaid nii on kultuuridevaheline suhtlemine tõeliselt võimalik. Uue pärimusmuusika festivali korraldajad loodavad, et see kujuneb iga-aastaseks traditsiooniks pakkumaks eneseteostusvõimalusi nii professionaalsetele kui ka alles õppivatele rahvamuusikutele.

Kristina Kõrver

Kaks pilku kahe "Oidipuse" peale

ERSO, RAM, dirigent Eri Klas
Eino Tambergi süit "Kuningas Oidipus"
(1959/65). Tekstid: Mikk Mikiver
(Jutustaja, Oidipus), Elina Reinold
(Iokaste), Mati Turi (Preester), Teo Maiste
(Teiresias).

Igor Stravinski "Oedipus rex" (1927).
Solistid: Mati Turi (Oidipus), Päivi Nisula
(Iokaste), Leonid Savitski (Kreon),
Aleksandr Mihhailov (Teiresias), Juha
Riihimäki (Karjus), Teo Maiste
(Sõnumitooja).

10. märtsil töid RAM ja ERSO Eri Klasi juhatusel publiku ette kaks Oidipuse lugu, mille aluseks on Sophoklese tuntud draamatekst. Teoste muusikat värvib saatuse ja süü teema.

Igor Stravinski ooper-oratooriumi "Oedipus rex" libreto kirjutas Jean Cocteau. Stravinski jutustab lugu, justkui muusikaajaloo stiiliregistris sõrmitsedes. Jahe mänglus rõhutab loo fataalsust. Eino Tambergi süit on seotud kuuldemänguga (1959) ja Voldemar Panso lavastusega "Igavene inimene" (Vanemuine, 1963). Muusika püüab atmosfääri ning valgustab draama sõlmpunkte. Muljetest räägivad helilooja, professor Eino Tamberg ja koorijuht, professor Kuno Areng.

Eino Tamberg: "Antiik on mind alati inspireerinud. Üliõpilaspõlves oli mul endaga kokkulepe: kaks tundi päevas antiiki. Lugesin kõike, mida kätte sain. Nõukogude ajal oli Stravinski muidugi olematu autor. Aga 1958. aastal olin festivalil "Praha kevad" seoses oma *Concerto grosso* ettekandega ja seal oli võimalus lindilt tema "Oidipust" kuulata. Erakordne, avastuslik, ületamatu mulje...

1965. aastal mängis minu "Oidipuse"

Eri Klas

FOTO RENE VELLI/REAL

süüdi esituses kaasa Panso lavastus, kus Jaan Saul ja Lia Laats tegid võimsad osad. Kontsertesitus oli siis ka laivalisem, Jutustajat ei olnud. Praegune versioon andis üldvaate kätte.

Tänane esitus meeldis mulle väga – eriti see, et Klas aktiveeris mõned tempod. Kirjutamise aegadel oli tunne, et kõik peab väga aeglane olema: Šostakoviitš ju õpetas meile seda..."

Kuno Areng: "Kaks erinevat nägemust tegid asja huvitavaks. Eino Tambergi süit loob ajastu atmosfääri. Lihtne ühehäälsus ja heterofoonia ei ole koorile eriti rasked.

Stravinski "Oidipust" esitatakse harva, sest nõudmised vokalistidele ja koorile on äärmiselt suured. Teose esiettkanne Eestis oli 1966. aastal. Olin siis RAMi dirigent ja mäletan, kui raske see lauljatele oli, kui palju kõik aega võttis. Intonatsioonilisest küljest ei saanudki

kõik paika.

Praegust RAMi dirigenti Ants Sootsi tahaksin küll väga kiita. Stravinski koorikäsitus on orkestraalne, nõuab lauljalt tehnilist tulevärki. Minu arvates oli esitus ideaalilähedane: orkestri ja koori strihhid haakusid laitmatult. Ka solistide partiid on väga keerukad. Autor on öelnud, et vokalistid peaksid olema nagu laulvad skulptuurid. Tegelikult sellist esitust vist ei saagi olla. Solistide partiidest läheb ju draama läbi. Mati Turi oli Oidipuse osas igas mõttes fantastiline, Iokaste jäi natukene liiga pehmeks.

RAMi tegevusest on näha, et tööd tehakse kiiresti ja meeletult. Palju noori võimekaid lauljaid on juurde tulnud. Tänane RAM oma professionaalsusega on endiste aegade tasemest pea kõrguselt üle."

Vahendanud Evi Arujärv

△ MODULATSIOON

Lahti Sibeliustalo – soomlaste au ja uhkus

REET ja JUHA MARTTILA

100 kilomeetri kaugusel Helsingist kõrgub Lahti Sibeliustalo – tõeline pärl kontserdimajade seas, dirigent Osmo Vänskä loomingulise tegevuse keskpunkt, Lahti sümfooniakute kodu.

Sibeliustalo on nagu stradivaarius klaaskarbis – fantastiline akustika paneb selles helisema igasuguse muusika.

FOTO VOITTO NIEMELÄ

Tee Lahtisse kuusemetsade, järvesilmade ja vaikivate kaljude vahelt on nagu pidulik avamäng.

Põhjamaise looduse võimas ilu vaigistab mõtteid ja rahustab hinge. Pole ime, et just sinna – mõne kilomeetri kaugusele Lahti sadamast – matkas noor Jean Sibelius koos oma naise Ainoga, kui igatses eemale linnakärast ja otsis uut jõudu loomiseks.

Nüüd seisab Lahti linna serval Sibeliuse-nimeline kontserdimaja – vana, punastest tellistest puusepatehase külge ehitatud uus, massiivsele sammastikule toetuv hoone, mille akendest avaneb kaunis vaade Vesijärvele ja laes siravad tähed täpselt samamoodi nagu soomlaste armastatuima helilooja sünnipäeval 8. detsembril 1865.

Tippakustika

Arhitektide Hannu Tikka ja Kimmo Lintu soovi kohaselt loob Sibeliustalo atmosfääri puu. See varjab katusena, kannab sõrestikuna ja katab parketina. Materjalideks mänd, kuusk, kask ja sanglepp – Soome loodusest.

1250-kohaline suur saal on kuulus oma võrratu akustika poolest. Akustik Russel Johnson (Artec Consultants Inc. New York) on teinud nii meisterliku töö, et praegusel hetkel peetakse Sibeliustalo parimaks kontserdisaaliks kogu Soomes. Selles heliseb ja elab kõik, kuna kõla kaunidusele aitavad kaasa spetsiaalsed eesriided, kajakambrid, ukсед ja toolid, samuti akustiline plaat lava kohal, mille tõstmise ja langetamisega on võimalik erinevate koosseisude kõla omapära esile tuua. Eriti tänulik esinemiskoht on see aga Lahti orkestrile, keda kuulates Russel Johnson oma tehnilised lahendused löi.

Osmo Vänskä – Lahti kontserdielu hing

Osmo Vänskä ja Sinfonia Lahti paarikümne aasta pikkune visa töö on tõstnud orkestri Põhjamaade parimate muusikakollektiivide hulka. Skandinaavlaste temperament ei lase dirigendil küll ennast unustavalt helide maailma sügavustesse sukelduda, kuid ta suudab stabiilselt pakuda terviklikult kujundatud ja emotsionaalselt mõjuvaid kontserte.

Vänskä loomingulise tegevuse teeb külgetõmbavaks otsiv natuur. Ta pole inimene, kes rahulduks sissetallatud radadega. Üheksakümned aastate algul tehtud avastus, et Sibeliuse käsikir-

Peadirigent Osmo Vänskä – stiilne klassikas ja elegantne džässis.

FOTO SEPPO J. J. SIRKKA

jades leidub teistsugustki keelt kui see, mida traditsiooniliselt on esitatud, sai dirigendile punaseks niidiks kõigi heliloojate suhtes. Arvatavasti on just see omadus olnud otsustavaks Vänskä läbimurdel maailma areenile.

Neli kuldplaati

Lahti peadirigent on teinud umbes 50 plaadistust, mh rahvusvaheliste auhindadega heldelt ülevalatud salvestused Sibeliuse muusikast plaadifirmale BIS. Mis ajendas nimekat firmat, kes oli juba varem välja andnud suurema osa Sibeliuse sümfoonilisest muusikast Göteborgi orkestri esituses Neeme Järvi dirigeerimisel, tegema seda uuesti? Osmo Vänskä ise arvab: “Värsked tõlgendused, orkestri kõla, motivatsioon ja innustus pakuvad tugevaid elamusi.”

Lahti orkestril ja Osmo Vänskäl on õnnestunud saada nelja kuldplaadi omanikuks:

1991 Jean Sibelius: Viulukontserto, op. 47 (alkuperäisversio);

Metsahalli tähistaevas.
FOTO VOITTO NIEMELÄ

Viulukonsertto, op. 47 (lopullinen versio);

1992 Finlandia – a Festival of Finnish Music;

1998 Joulun Ihmemaa;

2001 Suomalainen Virsi.

Sellise saavutuseni pole jõudnud ükski teine Soome orkester.

Juba seitsmendat aastat töötab Lahtis eesti tšellist Teet Järvi.

Teet, mida pakub sulle töötamine Lahti orkestris?

Mulle kui pereinimesele eelkõige kindlat sissetulekut. Lisaks aga – ja see on palju meeldivam – pidevat arenemisvõimalust muusikuna. Kuna linna majanduslik seis ei ole kiita, mõjub vajadus end linnavõimude ja maksumaksjate ees pidevalt õigustada vägagi mobiliseerivalt.

Kauaaegne koostöö on Osmo Vänskä ja orkestri niivõrd kokku sulatanud, et teineteist tuntakse läbi ja lõhki, nii häid kui halbu külgi. Proovid käivituvad ilma pikema jututa, tööd tehakse läbimõeldult ja ökonoomselt. Vänskä ei tegele harjutamisega mitte ainult järgmise kava ettevalmistamisega, vaid ka orkestri arendamisega pikemas perspektiivis, mille vilju lõigatakse ehk alles aastate pärast. Kavva võetakse nii muusikaliselt kui ka tehniliselt järjest raskemaid teoseid. Ilmselt see kõik kokku on aidanud rahvusvaheliselt läbi lüüa.

Mulle tundub, et Lahtis on väga

tugevad puhkpillimängijad. Keelpilli-koosseis on tavalisest väiksem, kuid seda intensiivsemalt ja energilisemalt end väljendatakse. Uue saali akustika toetab orkestrit maksimaalselt. Tegelikult on see spetsiaalselt meie jaoks mõeldudki. Laval mängides tundub, et kuulajani jõuab ka kõige õhkõrnem *pianissimo*. Forsseerimisvajadus puudub täiesti.

Kuidas hindad oma eneseteostuse võimalusi väljaspool põhitööd?

Selleks on nii aega kui ka võimalusi olnud vähevoitu. Peamised sooloesine-mised on koondunud suvekuudele Eestis, kus viimase kaheksa aasta jooksul olen esinenud Tartus, Haapsalus, Hiiumaal, Saaremaal, Oistrahhi ja Tubina festivalidel. Lahtis esinen küll aeg-ajalt ka kammerkontsertidel, aga tulevikult ootaksin siiski enamat.

Väga head vaheldust igapäevasele orkestris mängimisele pakub pedagoogitöö, mis annab võimaluse muutuda oma ego allasuruvast “vastuvõtjast” aktiivselt mõtlevaks juhendajaks ja julgustajaks. Osalen ka iga-aastastel suvekursustel Haapsalus, mis on üha enam populaarsust võitnud. Eelmisel aastal oli seal minu juhendada 14 noort tšellisti. Sel aastal on plaanis anda ka kontsert, kus esitatakse Villa Lobose muusikat.

Infot Soome muusikaelu kohta saab järgmistelt kodulehekülgedelt:

Soome Muusika Infokeskus
www.fimic.fi

Soome Rahvusooper
www.operafin.fi

Soome orkestrid
www.sinfoniaorkesterit.fi

Helsingi linnaorkester
www.hel.fi/filharmonia

Soome raadio sümfooniaorkester
www.yle.fi/rso

Lahti sümfooniaorkester
www.lahti.fi/symphony

Soome festivalid
www.festivals.fi

Savonlinna ooperifestival
www.savonlinna.fi

Pori Jazz
www.porijazz.fi

Sibeliuse Akadeemia
www.siba.fi

Soome muusikaõppeasutused
www.musiikkioppilaitokset.org

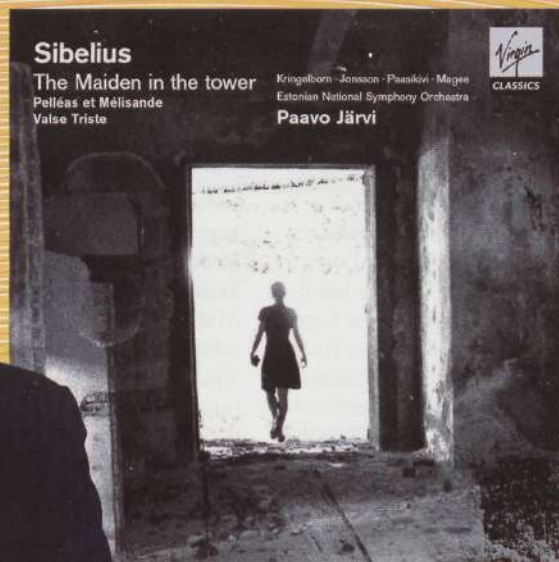
Soome raamatukogud
www.kirjastot.fi

E · R · S · O

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

JA VIRGIN CLASSICS
ESITLEVAD:

SIBELIUS

Dirigent **PAAVO JÄRVI**

Solistid: **SOLVEIG KRINGELBORN** (Norra) **LILLI PAASIKIVI** (Soome)
LARS-ERIK JONSSON (Rootsi) **GARRY MAGEE** (Inglismaa)

Kaastegevad: **ELLERHEIN** ja **EESTI RAHVUSMEESKOOR**

Parimatest plaadipoodidest

Kopeerkultuuri kütked ja katkestamine

Eesti popmuusikute enamik eelistab tuntud eeskujude jäljendamist uute kõlade otsimise asemel

BERK VAHER

Teenekas levidirigent kiitleb, kuid omal ajal Eurovisiooni võidulaul paari tunniga eesti keelde ümber pandi ja linti võeti. Kiiruga, et teised ette ei jõuaks.

Tunnustatud popmuusik hoopis, kuid kunagi sai Radio LUXist ja Soome TVst uusi lääne hitte jahitud ja kärmesti eesti keeles kaverdatud – kah enne, kui kolleegid jaole jõudsid. Ja kultuurimatajätäied rahvast joobusid vaimustusest.

Trendikas DJ kehkleb, kuid tal on plaad, mis ametlikult pole veel ilmunudki, kuid mis on olemas igal enesest lugu pidaval Londoni DJ-l. Ta ei unusta lisada, et kümnekond eesti kolleegi on käinud seda plaati temalt kuulata nurumas.

Ja siis veel küsitakse, miks eesti popmuusika ei suuda Läänes püsivat tähelepanu äratada? Miks peaks tähelepanu äratama mitmenda järgu koopia?

Eesti popmuusika keskne voorus on olnud jäljendamine. Mitte ainumalt, mitte kõikehõlmavalt – kuid aina domineerivalt ometi. Jäljendamine ei ole kujunenud mitte ainult esteetiliseks, vaid ka eetiliseks standardiks. Nõukogude võimu all tuli ju tõestada, et me pole tegelikult sovetiseerunud, vaid suudame endiselt elada ja luua vaba maailma kombel.

Nii on paljudel muusikutel meelet läinud, et nende – nagu iga kunstniku – elukutset võidakse tõeliselt austada vaid kui võimet elada ja luua vaba inimesena. Annet leida ja väljendada omaenda maailmataju helides – ja särada isiksusena

üle ja läbi ka kui tahes kergemeelsest ja kaubanduslikust formaadist, viidata raamidest väljapoole, teistsugustesse kõladesse.

Rahvalikkuse osakaal(utus)

Kui nõukogude ajal suutis Ruja luua müüdi “rahvusliku rocki” mõjuvõimust, siis tänapäeval sellesse müüti kitsamat või laiemat serva pidi haakujad on suutnud saavutada üsna üürikest tähelepanu (meenutagem artistide nagu Pantokraator, Ummamuudu või Kate, ka Laksi-Matiiseni katsetusi; praegu püüab Rujamüüti teadlikumalt jätkata noor alternatiivbänd *id_rev.*) Iseseisvuse tulekuga selgus, et rahvuslikkus oli olnud hädaabinõu, mille popmuusik nüüd võis kergendusega hüljata, et rohkem energiat jäljendamisse kanaliseerida. Maha “Örn ööbik”, elagu Eiffel 65, Lenny Kravitz ja A-Teens!

Aga vennad Johansonid, võib lugeja nüüd küsida? Aga Dagö, Triskele, kogu Viljandi Folk? Esiteks pole ma üldsegi kindel, et folki peaks popmuusikaga ühes raamistikus vaatlema, kuigi viimase etimoloogia (*popular music*) seda ju võimaldaks. Kontrakultuurilise liikumisena on folk ent suisa otseselt popmuusikale vastandunud. Selle mõju popmuusika keskvoolule on samuti suhteliselt väike (kui kõnelda koolitatud levimuusikuist, siis Viljandi Kultuurikolledžist tulijail on küll kuigivõrd võimalik folgisugemeid koguda, kuid Otsa koolis ja konsis suhtuaks neisse sugemeisse vist pigem taunivalt). Ning mõistagi on väga vähe ühist

Triskele ja Meie Mehe “rahvalikkusel”. Viljandi folgifestivalil kohtab ka vahevariante, kuid folk kaldub siiski olema trotslike noorhumanitaaride maitse. Laiale tarbijaskonnale suunatud *crossover*-artistid (Camille) pole püsima jäänud.

Ka mitmed džässmuusikud on otsinud isikupäraselt helikeelt rahvamuusika elementide abil, kuid džässigi mõju keskvoolu popmuusikale on viimastel aastakümnetel drastiliselt vähenenud ning alles hiljuti taastuma hakanud. Tasub siiski mainida, et omaaegse *etno-fusion*-vokaalgrupi Collage looming on alternatiivsetes klubiringkondadeski teatava kultusstaatus saavutanud; sama teed näib minevat ka Hedvig Hansoni õnnestunud ekskurss eesti džässpopi varasalvedesse.

Bänditegemise aura

Raadio 2 viimatises aastahiti tabelis domineerivad hoopiski Smilers, Terminaator ja Tuberkuloited – kõik bändid, kelle puhul esmaseks motivaatoriks on biidi või rokenrolli müüt, bänditegemise enda aura, ettekujutus veidi pahadest, ent ometi romantilise hingega poiss-meestest, kes oma muusikaga taasloovad igavese pöörase nooruse tunnet. Mõistagi esitavad nad vaid väikeste variatsioonidega aina ühtsama laulu, mis millalgi 60ndail-70ndail juba omakorda tuhandeid kordi kõlada jõudis. Neilt oodataksegi, et nad seda ikka ja jälle esitaksid, kinnistades seda teatava trubaduurse paatosega autentsuse ideaaliks.

Vendade Johansonide hääled
laulva revolutsiooni koorisümfoonias:
Tartu muinsuskaitsepäevad 1988.

FOTO TUNNE KELAM

Ettekujutus popmuusikast kui isiku-pärasest helikunstist on neile enam või vähem võõras – võõras on ambitsioon otsida uusi kõlakogemusi ja kombineerida/komponeerida neid lauludeks, mida eile polnud veel, kuid mis kuuldavale tulle on justkui kogu aeg õhus olemas olnud. Üllatus, senitundmatu õhustiku loomine ei kuulu nende programmi. Nõnda tihkan ma seda sorti menugruppide loomingu väärtust siiski pidada pigem sotsiaalseks kui muusikaliseks.

See on muidugi subjektiivne seisukoht – kui inimesele mingisugust laadi muusika meeldib, on intellektuaalsed põhjendused niikuinii teisejärgulised. Ent kui on valida vaimselt igava ja vaimselt huvitava rocki vahel, valin ma pigem viimase – kui see ei muutu pelgaks virtuooslemiseks, vaid säilitab austuse helide vastu, armastab helisid, mitte ennast helide kukil. Eesti rockimaastiku serval

tegutseb aga ka Erkki Hüva – Tartu muusik, kes vaheldumisi Ruja-mõjulist progerocki ja rahvalikke traditsionaale töödeldes sageli kaldub ka hoopis veidraisse kõlamängudesse, esitades kodustuudio-kajaefektidega scottwalkerlikult “pöördes” eleeegikat või gamelani-taolisi rütmipõiminguid.

See mees avab tollessinases rokenrolli müüdis hoopis ootamatuid dimensioone – mis seni on paraku enamasti jäänud mõne(kümne) friigi külastada. Meedias maksab muu.

Eesti elektroonika inimhäääl

Et see jutt pelgaks virinaks ei muutuks, toon ka tuntumast kodumaisest popmuusikast positiivseid näiteid. Alternatiivse elektroonilise popmuusika vallas ei tundu eesti artistid (Kohvirecordsi firmamärgi all tegutsev Pastacas vist ennekõike) olevat mitte ver-

tikaaltelje allosas, “ülevalt” tulevaid valmisprodukte mugandamas, vaid kuulvat ülemaailmsesse võrgustikku, briti või jaapani kolleegidega samale tasandile. Hiljuti näiteks tegi Pastaca palale “Ava ülased” video iiri animaator Steve Simpson. Niisiis, eesti “elektroonikud” genereerivad ideid vähemalt samavõrd kui mugandavad.

Paljuski on säärane võrdsus küllap tingitud ka tõigast, et muusika tegemiseks ja edastamiseks saab kasutada üht ja sedasama meediumi – kompuutrit; “arvutis tehtud” lugu on võimalik kohe ka ülemaailmselt kuulamiseks netti üles riputada. Kuid nende muusikute isiksuse ja maailmataju kanaliseerumine peaaegu täielikult muusikasse (ja mitte kehavõlude demonstreerimisse) ei pruugi küll tuleneda pelgalt tehnilistest võimalustest. Märkimisväärset rolli mängib alternatiivses elektroonilises pop-

Pastacas alias Ramo Teder – “kujutava kunstniku” haridusega muusikategija, kelle looming on inspireerinud liri animaatorit Steve Simpsonit ja kõlab ka Arbo Tammiksaare skandaalses filmis “Macbeth”.
FOTO HANNES PRAKS

Weekend Guitar Trio liige
Tõnis Leemets.
FOTO KRISTJAN LEPP

muusikas lokaalne koloriit, kuid seda taas läbi puhtisikliku nostalgia (viited eesti ja nõukogude multi- ja lastemängufilmidele, lapsepõlvemälestustele).

Nõnda, mõneti kurioosselt, on instrumentaalsest masinamuusikast sageli märksa rohkem inimhäält kuulda kui tavapärasemast vokaalsest pop- ja rockmuusikast. Suurem tähelepanu sellele alternatiivsele muusikute ringile võiks aga eesti keskvoolu muusikatki kopeerimisharjumusest vabastada.

Elav eklektika

Põhiosa loovamast eesti popmuusikast on aga omamoodi “saatuse ülemängimine”: ei eitatagi mõjutatust aastakümnete-pikkusest jäljendamistraditsioonist, kuid ei piirduta üheainsa stiili järgimisega, vaid sulatatakse kõikvõimalikest

mõjureist kokku midagi uuekõlalist ja žanripiire ületavat.

Selles vallas tasub mainida Tallinna kunstikoolipunte (Borax, Luarvik Luarvik, Rubik 3001), kelle muusikas on samuti nõukogudeaegsete vikerviiside – kuid kohati ka vene *underground*-muusika – nostalgiat vähemalt sama palju kui indie ja psühheedia ning džässi ja Grünbergi ilminguid, millesarnast sulamit läänemaailmas enamasti post-rokiks tavatsetakse nimetada.

Riho Sibula viimaste aastate looming on samuti isikupärane sulam erinevatest stiilidest (autorilaul, bluus, soul, nüüdismuusika). Tema toel on laiemat tähelepanu saavutamas mitu noort andekat heliloojat ja arranžeerijat (Jaak Sooäär, Raul Sööt), kelle looming muudab naeruväärseks mõne kohaliku

itimehe kinnituse, et tänapäeva popmuusikas ei ole võimalik uudseid helikombinatsioone luua.

Ent eklektikuid on ju veelgi: Genialistid oma tudengieksootikaga; “kiiksuga” lauljatarid Siiri Sisask ja Kärt Tomingas, kelle retked võivad vahel ka hää maitse piiri taha ulatuda, ent on vahest just selle võrra huvitavamadki... Kõike ei jõudnud siin kindlasti nimetada. Kuid tõik, et üldise olukorra üle kurtmine muutus siinkohal üksikute tublide üha kumuleeruvaks esiletõstmiseks, on viimaks üsna rõõmustav. Põnevaid ja isikupäraseid artiste on eesti popmuusikas siiski rohkesti – uus muusikajakiri osutab neile loodetavasti senistest väljaannetest rohkem ja väärilisemat tähelepanu.

(4.-10. aprillini)

EESTI MUUSIKA PÄEVAD 2002

suurMAMMUTkontsert

33 esiettekannet! Tally, Rääts, Aints, Marguste, Kõrvits, Jürgens, Tulve, Krigul, Kaumann, Vihmand, Siimer, Sumera, Garšnek, Kruusimäe, Jõelett, Pertmann, Kotta, Mägi, Kõrver, Steiner. **4. aprillil kell 18** Eesti Muusikaakadeemias

SWIMMING BACH

Klavessiinikontsert

Tally, Vähi, Ligeti, Tulve, Tiensuu

5. aprillil kell 17 Eesti

Muusikaakadeemia kammersaalis

OLARI ELTS JA ERSO

TÕNU KÕRVITS "The Sign Of Love"

Eller, Sumera, Tamberg

5. aprillil kell 19 Estonia kontserdisaalis

Kairi Kosk:

INIMESTE LAULUD

Heiki Mätlik Kaia Urb Veljo

Tormis Mikk Mikiver Ann

Õun Kuldar Sink Eino

Tamberg Margo Kõlar

6. aprillil kell 16

Kadrioru lossis

MISSA süütult hukkunud eestlastele

Arvo Volmer Tallinna Kammerorkester

Voces Musicales Raimo Kangro Jaan Rääts

Boris B. Bagger, Jüri Leiten, Ivar Tillemann, Aleksei

Saks **6. aprillil kell 19** Estonia kontserdisaalis

PEREKONTSERT "RX - Cassiopeiae" URMAS SISASK

Kontserti juhib Eda-Ines Etti. Orkestreid juhatavad Toivo Peäske ja

Hando Põldmäe. Heli on loonud Rein Rannap, Alo Põldmäe, Jaan

Rääts ja Timo Steiner. Ette kannavad Tallinna Muusikakeskkooli

keelpilliorkester ja Virumaa Noorteorkester

7. aprillil kell 12 Mustpeade Majas

PEEP LASSMANN (klaver)
GALINA Grigorjeva TATJANA
Kozlova MIRJAM Tally
ESTER Mägi MARI Vihmand
KAIRI Kosk HELENA Tulve

8. aprillil kell 19 Estonia
kontserdisaalis

Toivo Tulev: Siis oled vaikusen mu ligi üksi Sina

MUSICATREIZE (Prantsusmaa)

9. aprillil kell 19 Estonia kontserdisaalis

Hortus Musicus Andres Mustonen

MATILEPO RAIMO KASUKU

Kuulberg Sumera Kangro

10. aprillil kell 18 Kadrioru lossis

△ MEDIAN T

Ei tundigi klassikalise muusikata

Klassikaraadio on ainus alternatiiv teistest Eesti raadiojaamadest kostvale valdavalt ühetaolisele muusikavalikule

TIIA TEDER

Klassikaraadio on ainus raadiojaam Eestis, mis edastab ööpäev läbi klassikalist muusikat, uudiseid ja kultuurisaateid. Muusika spekter on lai ning ulatub Euroopa renessanssmuusikast *free-džässini*, india klassikalisest raagast ooperi ja *crossover*’ini. Üks Klassikaraadio kuulaja sõnas kord tabavalt: kuna teised raadiod mängivad ühesugust edetabeli-popmuusikat, on Klassikaraadio kanda jäetud kogu

helikultuuri mitmekesisus.

Klassikaraadio programm on sümbioos Euroopa avalik-õiguslike raadiote kultuuriprogrammist (näiteks Ylen Ykkönen, BBC Radio 3 jt) ning klassikalise muusika kommertsjaamade keti Classic FM mudelist. Esimesi iseloomustab kõrge sisuline kvaliteet ja konservatiivne stiil (programmi jagunemine eraldiseisvateks saadeteks, diktorid teksti lugemas jms). Classic FMi kava on aga

voolujooneline ja läbi komponeeritud, mängitakse populaarset klassikat, reklaame ja signatuure.

Avalik-õigusliku raadio muusikavalik on mitmekesiseim. Lisaks heliplaadi-muusikale edastatakse sündmuse, s.o kontserte. EBU (European Broadcasting Union) raadio-organisatsiooni Euroraadio liikmed vahetavad aastas üle kahe tuhande kontserdilindistuse. Kuna Klassikaraadio on üks Euroraadio

“kontserdisaale”, saame oma kuulajatele pakkuda helisalvestisi paljudest maailma kontserdipaikadest. Näiteks aastal 2001 tellis Klassikaraadio Euroraadiost rohkem kui kuussada kontserti ja ooperiõhtut. Vastu pakkusime viiosteist sündmust Eestist, nende hulgas “Näkinu” etenduse Estonias ja Linnamuusikute kontserdi otseülekandes Katariina kirikust.

Raadio jääb massimeediumiks ka siis, kui ta vahendab klassikalist muusikat. Programm on koostatud nii, et kuulaja teaks, mida Klassikaraadiost mingil nädalapäeval või kellajal oodata. Euroopa klassika *mainstream*’i Bachist Debussyni saab kuulata hommikukavas, päeva esimesel poolel ja öötundidel. Kontserdisalvestised ning otseülekanded on eetris õhtuti. Populaarsed klassikalad algajale muusikahuvilisele kõlavad n-ö autosõiduajal kell 17–18 sarjas “da capo”. Kell 21 algab autoriprogramm väärtmuusikaga seotud teemal. Laupäeva-hommikuti on eetris muusikauudiste saade “Helikaja”. Nädalalõpul saavad kordusesituse Vikerraadio tähtsamad kultuurisaated. Raadioteater valmistab igaks pühapäevaks Klassikaraadiotele kuuldemängu ning “Õõülikooli” loengu.

Eestis on levinud kitsalt euroopalik ettekujutus muusikaajaloost. Kuuldes mõistet “klassikaline muusika”, kerkib silme ette (või kõrva) õukondlik söögilauamuusika, Bachi portree, hingeava vades romantik või dissonantselt industriaalne nüüdismuusika. Ka Klassikaraadio mängib peamiselt euroopalikku muusikat. Õhtusaates “Fantaasia” (kell 22.30) saab muu hulgas kuulata klassikat laiemas tähenduses – rahvaste muusikat, töötlusi ja stiilide ristumisi, koguni rockiklassikat. Eesti raadioetri muusikalise vaesuse üks suurimaid mõistatusi on see, miks ei kõla biitlite ja progerocki ajastu muusikat, kuigi selle publik on praegu parimas raadiokuulamise eas ja maksujõuline.

Kuulajauuringu andmeil kuulas talvel 2002 Klassikaraadiot nädala jooksul 47 000 inimest. Kas seda on vähe või palju? Rahvaliku programmiga raadiojaamade (Vikerraadio, Raadio 2, Elmar) kuulajate arv on neli-viis korda suurem, kuid samas ületab Klassikaraadio kuulatavus mõnes sihtgrupis popmuusikat mängivate taustaraadiote oma. Estonia kontserdisaali mahub ligikaudu tuhat inimest, Klassikaraadio mikrofonid viivad

Tiia Teder juhib kollektiivi, kes garanteerib hea muusika jõudmise teie kõrvaseni igal ajal ja igas Eesti nurgas.

FOTO HELENA TULVE

muusikasündmuse samal ajal koju kätte veel neljale tuhandele kuulajale, Euroraadiotele vahendatud kontserdi aga sadadele tuhandetele. Väljaspool Tallinna on Klassikaraadio paljudele inimestele tihti ainus võimalus olla kontaktis kultuurikeskkonnaga.

Alternatiiv raadioeetris

Möödunud sajandi kahekümnendatel aastatel jõudis raadio massideni, tekkis ringhääling ja selle ühiskondlik vorm *public-service* (saksa k *öffentlich-rechtlich*) – avalikkuse teenendamiseks mõeldud raadio, mis ei sõltu rahastajate tahtest, vaid informeerib, liidab ja lõbustab ühiskonda, lähtudes üldistest huvidest. Enam-vähem samaaegselt alustasid tööd nii Briti BBC (1922), Soome Yleisradio (1925) kui ka Eesti Ringhääling (1926). Kuna helisalvestus oli veel lapsekingades, loodi raadiote juurde ka orkestrid, mis mängisid muusikat otse eetrisse. Tollal asutatud orkestrid tegutsesid paljudes maades tänaseni raadiojaamade koosseisus, kuigi meediamaastik on vahepeal palju muutunud.

Esimese veerandsajandi töötasid raadiod üheprogrammilisena, kuna ühiskond oli siis palju homogeensem kui praegu. Valikuvõimalus, st mitu erineva sisuga programmi tekkis Euroopa rahvaraadiotesse umbes viiskümmend aastat tagasi. Samasugused arengud toimusid ka sotsialistlikes riikides. Eestis, mis oli NSV Liidu eesrindlik nurk, hakati kaheprog-

rammist raadiot tegema juba aastal 1967. Samal aastal jagas BBC oma raadiojaama kolmeks, jõudes 1990. aastatel viie ööpäevaringse programmi. Soome Yleisradio hakkas kolme üleriigilist raadioprogrammi eetrisse saatma alles 1990. aastal.

Elektroniline meedia on väga efektiivne inimeste mõjutaja. Seepärast peetakse paljudes riikides eetrit rahvuslikuks rikkuseks, mille kasutamine ärihuvides on ühiskondliku valve all. Erinevalt liberaalsest Ameerikast piirati Euroopa maades kommertsraadiote tegutsemisvõimalusi ning neile kehtivad siiani kindlad reeglid. Kuid Eestis sai 1990. aastatel elektroonilisest meediast vaba turumajanduse eesrindlik ehk peaaegu täiesti vaba territoorium. Kultuuriministeerium on valimatult ja praktiliselt tasuta jaganud litsentse eetris tegutsemiseks paljudele. Tulemuseks on ühehülbalist helivoogu pungil raadioeeter.

Konkurents on sundinud Eesti Raadiot ajaga kaasas käima ja programme täpsemalt profileerima. Aastal 1993 alustasid tööd noorteprogramm Raadio 2 ja venekeelne Raadio 4. 1995. aastal sündis Klassikaraadio ning ERi põhiprogramm nimetati taas Vikerraadioks. Neljaprogrammilisena tegutseb Eesti Raadio tänaseni.

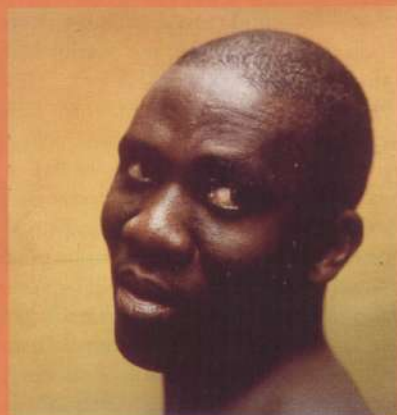
Küllap on see nõukogude aja jääknähtus, et Eestis peetakse raadiot pigem poliitika kui kultuuri juurde kuuluvaks meediumiks. Kuna Eesti Raadiot ja Eesti Televisiooni finantseeritakse otsetoetusega riigieelarvest, mitte loamaksust nagu enamikus Euroopa riikides, on avalik-õiguslik meedia poliitilise tahte meelevaldas. Programmide arvu ja sisu üle käib lõputu arutelu just poliitikute eestvõttel. Usinat *lobby*-tööd teevad sealjuures kommertsjaamade tegelased, sest võitlus käib silma- ja kõrvapaaride pärast.

Kultuuriministeeriumi jõuetuses Eesti meediamaastikku mitmekesistada võib veenduda igaüks, kes raadio lainealal nappu keerab. Iga paari millimeetri järel tabab kuulaja kõrva sarnaselt tümpsuv popmuusika, selle vahel diskori jutt, raadiokuulajate telefonikõned ja BNSi või ETA uudiste ettelugemine, sest uudiste maht on ainus, mille seadusandjad Eesti raadioturul tegutsejale ette määravad. Popmuusikast ja meelelahutusest üleküllastatud raadioeetris pakub Klassikaraadio väga olulist alternatiivi.

△ FESTUM

Jazzkaar toob kevade!

ANNE ERM

Richard Bona
FOTO JAZZKAAR

See Jazzkaar tundub hüüdlause iseloomustab festivali väga hästi. Kevad ja Jazzkaar toovad endaga hoogu, värskest, nooruslikkust, ootusi ja üllatusi. Baltimaade suurimaks jazzifestivaliks kasvas Jazzkaar 1996. aastal, kui kontsertide arv ulatus juba kolmekümne ligi. Laienemine publikunumbrite püüdmise nimel pole olnud Jazzkaare eesmärk. Kontserte on lisandunud kohalike kontserdikorraldajate algatusel ja ka siis, kui on tegemist esinejatega, keda ammu igatsetud ja kellele oleks narr ära öelda põhjusel, et siinmaal on piir ja mitte ühtegi kontserti enam.

Tänavu oli kaitseväge orkestri juht Peeter Saan see, kes minult küsis, kas ei saaks ühendada Saksa Bundeswehri bigbändi kontserti Jazzkaarega. Sai küll, kuid festivali algus nihkus seega nädala võrra ettepoole ja see särav avakontsert Sakala suures saalis toimub 17. aprillil. Aprilli viimase nädala neli päeva Sakala keskuse saalides on traditsiooniliselt festivali kulminatsioon. Ka hoovõtnädalasse mahub mõndagi hõrgutavat – see, kuidas 30-aastane (kuid juba 40 CD-d salvestanud) poola pianist Leszek Mozdzier improviseerib Chopini teemadel, kuidas sakslased Jens Thomas ja Christof Lauer teevad sama Stingi lugudega. Milline uus sünergia tekib Siiri Sisaski ja Kristjan Randalu koostööst, kuidas Soome mainekaim rock-jazzbassist Pekka Pohjola manab oma ansambliga järvedemaa jazz-sümfoonilisi looduspilte – see on klassika parimas mõttes.

Jazzkaare neli põhipäeva Sakalas on igaüks isemoodi temaatilised. Neljapäev on eksootika päralt. Kõige tuntumaid india jazzmuusikuid, Arvo Pärdi suur austaja, tablavirtuoos Trilok Gurtu käis tosin aastat tagasi Eestis John McLaughlini trio koosseisus ja võlus juba siis kõiki oma mängu ja vaimuga. Kuuma Põhjala päev toob lavale põhjamaade põnevamad esinejad. Soome jazz “Nokia” on praegu akordionist-vokalist Kimmo Pohjonen, kes oma mitmekülsete kunstiprojektidega maailma raputab. Valgusballett ja helimüsteerium on seegi kord tema kontserdi lahutamatud osad. Nooruke Rootsia lauljatar Rigmor Gustafsson tunneb end koduselt nii rahvalaulu kui bluu-si vallas, jazzist rääkimata. Tema noorem konkurent Beate Lech Norra ansamblist Beady Belle, aasta 2001 avastus, on suutnud samuti lummata paljude maade

kuulajaid. Rohkem kui kaksikümmend Euroopa raadiojaama on tellinud Estonian Dream Big Bandi kontserdi salvestuse. Orkestrit tuleb juhatama tromboonivõlur-laulja-helilooja Ray Anderson, võttes kaasa oma trompetistist sõbra, juba Earth, Wind & Fire’ist tuntud virtuoosi Lew Soloffi. Ray bigbändimuusika fungib ja pakatab musitseerimisrõõmust. Kuuma Põhjala päev tipneb Bugge Wesseltofti ansambli esinemisega. Tema viimane plaat *New Conception of Jazz* on vallutanud Euroopa ja Jaapani klubilavad. Wesseltofti esinema saamisega oli tõesti tükk tegemist, sest tema Euroopa määndžment ütles: unustage see mõte ära, see pole teile taskukohane. Tingida ei andnud. Aga Wesseltofti kutsusin ma põhjusel, et tema hind tõuseb niikuinii iga päevaga. Sama kehtib ka Kameruni laulja Richard Bona kohta. Olen nelikümmend aastat jazzi kuulanud, aga pole kuulnud ühelt mehelt nunnumat laulmist ja laulvat bassimängu. Selle ime avastasin ma läinud aastal Cannes’is Midemi festivalil, kus üks väga must noor mees mängis koos McLaughlini ja Herbie Hancockiga. Tundsin huvi, panin kõrva taha, kes ta on, ent suutsin vahepeal ära unustada. Kuid üks Jazzkaare korraldamisega seotud neiu kuulis Hispaanias kõrvuti läinud aastase Jazzkaare tähe Omar Sosa ja Richard Bona ansamblike kontserte ja ütles, et Bona oli veel mõjuvam. Siis meenus mulle, et ma ju tean teda, ja seda kontserti lihtsalt ei saa tegemata jätta! Kahtlemata oskab kuuba rütmidega võrgutada ka saksofoniguru Chico Freeman. See kõik juhtub Afro-Kuuba päeval. Mõlemad kontserdid pakuvad paraja annuse Aafrikat, Kuubat, jazzi ja tuld, mis tuleb südamest.

Finally – lõpuks ometi on võimalik Tallinnas kuulda ühte superstaarist lauljatarit – Diane Schuuri. Mingi ime läbi jõudis Suprafoni vahendusel tema plaat seitsmekümnendatel N Liitu. Pime lauljatar-pianist, kes on olnud nii Valge Maja külaline kui ka Grammy vääriline, esinenud paljude bigbändidega (läinud aastal tegi ta suurepärase plaadi Maynard Fergussoni orkestriga), laulnud koos Stevie Wonderi ja B. B. Kingiga ning kirjutanud lisaks veel väga ilusaid ballaade. Lihvitud teemant, aga olemuselt vahetu nagu laps. Jazzkaare kõige kallim esineja! Kui 2001. aasta Jazzkaarel oli tõeliste

Barbara Dennerlein
FOTO JAZZKAAR

jazzifännide maiuspala Joey De Francesco häämondoreli *show*, siis veel kuumemat, moodsamat ja fungilikumat kontserti on oodata selle pilli kuulsaimealt naismängijalt Barbara Dennerleinit. Tunnen suurt rõõmu, et lõpuks õnnestus Eestisse saada kaks ülinõutud naisstaari, kelle päralt on festivali viimane päev. 2002. aasta Jazzkaare ligi viiskümmend kontserti moodustavad suure muusikamosaiigi, kus helisevad maailma rütmid, kus Chopin kohtub Aafrika hällilauluga ja Sting Põhjala sümfoniaga. Ja muidugi puistavad üllatusi ka meie oma muusikud põnevate uute projektidega, sest Jazzkaarel on põhjust pingutada.

Rahvusvaheline festival Jazzkaar 2002 toimub 17.–28. aprillini Tallinnas, Tartus, Pärnus ja teistes Eesti linnades.

KORRALDAJA: MTÜ Eesti Klavessiinisõprade Tsunftas
kunstiline juht **Imbi Tarum**, produtsendid Ene Nael, Saale Metsar, Kristiina Are

4. aprill

kell 17 Rüttelekonna Hoone (Kiriku plats 1)
Telemanni "Essercizii Musici"

Ene Nael, Kristiina Are, Reet Sukk, Imre Eenma, Tõnu Jõesaar

kell 19.30 Rüttelekonna Hoone

C. P. E. Bach ja bachistid

Aapo Häkkinen (Soome), klavessiin ja klavikord

5. aprill

kell 17 EMA kammersaal (Rävala 16)

Swimming Bach: P. Vähi, H. Tulve, M. Tally, G. Ligeti, J. Tiensuu

Ene Nael, Ele Sonn, Irina Zahharenkova,

Saale Metsar, Petteri Pitko

kell 19.30 Rüttelekonna Hoone

Prantsuse päikesekuninga muusika

Imbi Tarum, kaastegev Teele Jõks – metsosopran

kell 19 Tartu Ülikooli Ajaloo Muuseum (Lossi 25)

Fröberger ja Couperin

Blandine Verlet (Prantsusmaa)

6. aprill

kell 17 Rootsi-Mihkli kirik (Rüütli 7/9)

Stylus fantasticus saksa 17. sajandi muusikas

Marju Riisikamp, orel ja klavessiin

kell 19.30 Rüttelekonna Hoone

Fröberger ja Couperin

Blandine Verlet

7. aprill

kell 12 Rüttelekonna Hoone

Meistrid, sellid, õpipoisid

Tallinna MK, Vanalinna MK, G. Otsa MK ja H. Elleri MK õpilased ja õpetajad

kell 17 Rüttelekonna Hoone

Lõppkontsert: J. S. Bach, C. P. E. Bach, J. G. Mützel

Tallinna Barokkorkester, dirigent **Andris Veismanis** (Läti)

Aapo Häkkinen, Blandine Verlet, Imbi Tarum

Meistrikursused Eesti Muusikaakadeemias: **Blandine Verlet**

Pillinäitus: **Peeter Talve**

Aapo Häkkinen

Festivali toetavad: Eesti Muusikaakadeemia, Vanalinna Hariduskolleeium, Eesti Kultuurkapital, Hasartmängumaksu Nõukogu, EV Kultuuriministeerium, Põhja- ja Kesk-Eesti Ministrite Nõukogu, Tallinna Kultuuriväärtuste Amet, Prantsuse Kultuurikeskus, Soome Suursaatkond, Eesti Kunstimuuseum, "Festivitas Canens", "Festivitas Artium", ARUTEC Tarkvara OÜ, "Sevari", Tallink, Raadio 4, Raadio KUKU, Klassikaraadio, ETV, Eesti Päevaleht

Piletite hinnad: 75.- ja 40.- (päevane kontsert)

100.- ja 50.- (õhtune kontsert)

Tasuta kontserdid: Swimming Bach; Meistrid, sellid, õpipoisid.

Piletid müügil Eesti Kontserdi kassas ja

tund enne algust kontserdikohtades.

Festivali pass 360.-

Johannese passiooni ettekande puhul

Bachi kaks passiooni on fenomenid nii muusikaloos kui ka esituspraktikas

TOOMAS SIITAN

Tõelised suurteosed ei mahu võrdlustesse ega kategooriatesse, mõned isegi klassikaliste muusika žanrite raamesse mitte. Ainsad raamid loovad nad endile ise. Kuigi igal meistriteosel on oma taustsüsteem, sünnib ta alati suure erandina. Enamik neist leiab hiljem ohtralt matkimist, ent mõned jäävadki üksiklasteks. Johann Sebastian Bachi passioone Johannese ja Matteuse evangeeliumide järgi saab muusikaloos tegelikult võrrelda vaid teineteisega. Nad loovad otsekui omaette žanri – neil on küll rikas eellugu, ent kaasageid või hilisemaid paarilisi sama hästi kui polekski.

Bachi kaht säilinud passioonoraatoriumi¹ peetakse põhjendatult kogu protestantliku kirikumuusika ajaloo kõrgpunktiks. Kui Albert Schweitzer väitis, et “kõik teed viivad Bachini”, siis ei piirdu neisse teoseisse suubuv traditsioon üksnes muusikaga; need on ka luterliku teoloogia kontsentraat kunstilises vormis ning nende mõistmist avardab suuresti näiteks saksa vaimulik luule ja jutluskunst 17. sajandil.

Seepärast on ka väidetud, et Bachi passioonoraatoriumid väljendavad kujukaimalt luterliku kirikumuusika ideaale, ning salatakse seega maha žanri erandlikkus oma ajas. Itaalia- või prantsusepärase kontsertliku muusika suhtes olid luterlased üldiselt vaenulikud – see oli liiga lähedal ooperile, ja kuna ooper seostus nii katoliiklike õukondade vaimu kui ka jesuiidikoolide tavade, siis tõrjuti seda kui saatanat. 1700. aasta paiku Saksamaal võidukäiku alustanud pietism

tõmbas kunstmuusika võimalused kirikus hoopis ahtaks. Erandiks olid ehk ainult vabama vaimuga kaubalinnad Põhja-Saksamaal, kus kaupmeeskonna jõukus ja edevus andsid kontserdimuusikale kirikus lahedama ruumi.

Bachi passioonide sünd oli niisiis võimalik tänu ajalooliste tingimuste põgusale ja erandlikule kokkusattumisele: Saksi kuurvürst August Tugev saavutas üleminekuga katoliku usku oma valimise Poola kuningaks, tema toretsevast residentsist Dresdenis sai itaialialik ooperikeskus ning see mõjutas ka konservatiivset Leipzigit – Saksimaa teist tähtsamat linna. Leipzigit lubati passioonoraatoriume esitada siiski alles 1717. aastast alates ja sedagi vaid linna tähtsuselt kolmandas kirikus. Tooma kirikus (Leipzigi toomkirik) lubati seda alles aastal 1721 (kaks aastat enne Bachi tulekut selle kantoriks) ning Bachi Johannese passiooni ettekanne 1724. aastal oli linna suurimas, Nikolause kirikus üldse esimene seda laadi muusikasündmus. Vähemalt osa soliidseist linnakodanikest oli neist ettekannetest ka tõsiselt häiritud: Matteuse passiooni esiettekannet võrdles omaaegne vihane ajalehearvustaja koguni koomilise ooperiga!

Passiooni kuulati suurel reedel, kuid mitte päeva peamisel teenistusel, mis algas juba kell 7 hommikul ja kestis umbes neli tundi, vaid pärastlõunasel vespri-teenistusel, kus kaheosalise suurteose jagas pooleks jutlus. Päeva tähtsaim jutlus peeti muidugi hommikul ja see kestis 1,5–2 tundi – pärastlõunane passioon oli selle muusikaline vaste. Bachi

kantaate ja passioone polegi võimalik päriselt mõista, seostamata neid luterlike jutlustavade, õieti on nad ise “muusikalised jutlused”, mis annavad päeva evangeeliumitekstile poeetilise kommentaari. Kommenteeritav tekst võis ka ise (vähemalt osaliselt) teoses kõlada: passioonidesse tõi Bach selle tervikuna ja teose sisulise teljena.

Bachi Johannese passioon (1724) avab selle seose väga selgelt. Tundmatu tekstiautor (ilmselt Bach ise) on võtnud aluseks kannatusloo tervikliku teksti Johannese evangeeliumist (Jh 18,1–19,42).² Suurejoonelise vormikavandi järgi on sellesse kiilutud hulk lüürilisi kommentaare – koraalisalme ja retsitatiive-aariaid, mille tekstid pakuvad meile rikka valiku suure reede jutluste traditsioonilistest mõttekäikudest.

Johannese passiooni libreto on ka otsene eeskuju: Hamburgi raehärra Barthold Heinrich Brockesi luuletatud *Der für die Sünden der Welt gemarterte und sterbende Jesus* (Maailma pattude eest piinatud ja surev Jeesus). See ülitundeline tekst on loodud vabalt nelja evangeeliumi põhjal ning seda on kasutanud peaaegu kõik sel ajal Hamburgiga seotud heliloojad (Händel, Telemann, Keiser, Mattheson jt). Soovitaksin selle tekstiga tutvuda kõigil, kellele Bachi aariatekstrid sentimentaalsed tunduvad! Võrdlus on kõnekas: Bach väldib hoolikalt vesist paljusõnalisust ning viskab otsustavalt välja kogu võika naturalismi, millest Brockesi tekst kubiseb. Järele jäid kontsentreeritud kujundid, mis Bachi teoloogilise tõlgendusega sobisid – kui ka

Bach Arnstadi kiriku oreli taga.
Tundmatu kunstniku litograafia.

siin on sentimentide mõne jaoks liiast, siis võiks seda sallida kui ajastu omapära.

Bachi passioonidel on saksa muusikas hulk eelkäijaid, neist üks olulisim pärineb Riist, Johann Valentin Mederilt (Matteuse passioon, 1700), kes oli aastaid ka Tallinna Gümnaasiumi kantoor. Meder oli esimene, kes sõandas evangelisti osa vormida ooperlikult dramaatiliseks retsitatiiviks, nagu hiljem tegi ka Bach. Samuti kasutab Mederigi kommentaaridena hulgasti aariaid ja koraalisalme.

Bach oli siiski esimene ja oma laadis ka viimane, kes lõi passioonidele suurejoonelise ja ratsionaalse muusikalise arhitektuuri, ning seda mitte lihtsalt vormiilu, vaid ennekõike sisuselguse huvides: vormiloo keskendab tähelepanu loo neile osadele, mis Bachile on sisuliselt olulisimad. Johannese passioonis pole keskpunktiks mitte Jeesuse ristilöömine ja surm, vaid pilk on koondatud inimlikult veelgi valusamale – süütu ohvri surmamõistmisele. Selle osa asetab Bach kogu teost läbiva sümmeetrilise vormiskeleti keskele. See sümmeetria tuleb eriti selgelt esile kohtumõistmisstseenis, kus korduva muusikaga koorid loovad otsekui altaripildi kompositsiooni – selle keskmesse jääb koraalisalm *Durch dein Gefängnis Gottes Sohn* (Sinu vangistus, Jumala Poeg), mis ülendatakse selle-

ga otsekui teose motoks.

Evangelist Johannes jutustab Jeesuse kannatuslugu teistest palju dramaatilisemalt – kohalolija vaatepunkt on siin selgelt tajutav ja teistest enam edastab Johannes ka loo tegelaste otsekõnet. Ka Bachi muusikaline väljendus on selle teksti puhul tema kohta ebatavaliselt draamalik, ent loo sisemine dünaamika on väga hästi tasakaalustatud. Tasakaalu ei loo mitte üksnes võimas ja staatiline arhitektuur, vaid ka koorinumbrite ebatavaline vormistus: loos esineb palju napp rahvahulga repliike, mis lühikesteks vaheleühüeteks komponeerituina võiksid luua eriti dünaamilisi stseene, Bach vormib koorid aga “tarbetult” pikaks ja kirjutab nad tava vastaselt tihti ka fuugalikena. Seega rõhutab ta nende sümboolset tähendust ning loob selge distantsi sündmustikuga.

Bachi taasavastamine algas legendaarsest kontserdist 1829. aastal Berliinis, kus Felix Mendelssohn kandis ette Matteuse passiooni, õigemini selle kaasaegse töötlust. Samast hetkest algas ka Johannese passiooni põhjendamatu varjajäämine. Kogu 20. sajandi jooksul on neid kaht suurteost eksponeeritud ebavõrdses valguses: ikka on eelistatud Matteuse passiooni kui suuremat ja esinduslikumat.

Vaatamata palju suuremale koosseisule ja tohutule mahule lahenevad esitusprobleemid Matteuse passiooni puhul isegi mõneti lihtsamalt. Romantiliselt tüüpi oratooriumikooredele on topeltkooriline Matteuse passioon palju sobivam kui kammerlik ja väga virtuoossete kooripäidega Johannese passioon. Samuti on Matteuse passiooni partituuri kergem kohandada sümfoniaorkestri pillidega, samas kui Johannese passioonis on rohkem probleemset “eksootikat”: kahe *viola d'amore* duett, lauto ja *viola da gamba* väga nõudlikud soolod, rääkimata kolme tüüpi oboedest.

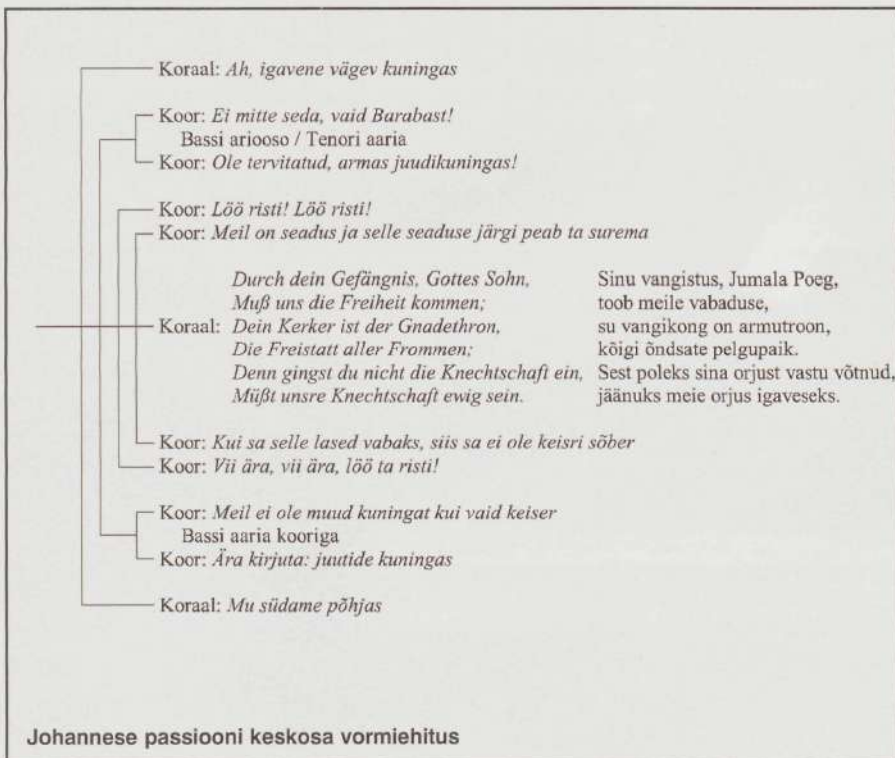
Johannese passioon on oma tõelises ilus avastatud vist alles 20. sajandi lõpul tänu oluliseks saanud ajastutruu esituse põhimõtetele. Bachis oli seni otsitud ennekõike ülevat mastaapsust ning selles võtmes avaneb Matteuse passioon palju loomulikumat kui tema kammerlikum eelkäija. Alles koori- ja orkestrikoosse radikaalselt kärpides tabati Johannese passiooni sisemine intensiivsus – teost on esitatud ka päris väikeste ansamblitega (koori asemel koguni solistide rühmaga) ning saadud väga eredaid tulemusi.

Eestis kõlavad Bachi passioonid seni veel harva ja vaid üksikute kontsertettekannetena. Põhja- ja Kesk-Euroopas on nad aga üldiselt omaks võetud oma kultuuri olulisimate tekstidena, mis kõnetavad inimest igal kannatusnädalal koguni külakirikutes, alevites ja linnadest rääkimata. See on uut tüüpi rituaal, mille puhul pole tähtsaim esituse kõrgtase, kuigi kiriku püsipellid tuleb enamasti professionaalidega täiendada ja tenorid-evangelistid on aastateks ette ära räägitud. Üldine muusikaharidus lubab väga paljudel seda rituaali kaasa teha ja tegijaile on see tavaliselt aasta kõrghetk.

Eesti Filharmoonia Kammerkoor ja Tallinna Filharmoonikud dirigent Paul Hillieri juhatusel esitavad Bachi Johannese passiooni 28. märtsil kell 19 Vanemuise kontserdimajas ja 29. märtsil kell 17 Estonia kontserdisaalis.

¹Ajalooliselt esitati Kristuse kannatuslugu e passiooni vaimuliku retsitatiivina, millele võidi lisada koorilõike rahvahulga repliikidena. Passioonoratoorium esitab aga loo evangelisti retsitatiivina ning lisab sellele kommentaarid aariaid, koore ja koorisalme, samanedes seega oratooriumiga.

²Seda on täiendatud kahe lausega Matteuse evangeliimist: “Ja Petrusse tuli meelde, mis Jeesus oli öelnud...” (Mt 26, 75) ning “Ja ennäe, templi vahevaip kärises ülalt alla kaheks...” (Mt 27, 51).

Bachi käsikirjad on tõelised graafilised lehed, millelt vaatab vastu mastaapne mõtlemine ja tundlik hing. Johannese passiooni autograafi esilehekül.

AUSTATUD ABITURIENDID!

Eesti Muusikaakadeemia jätkab 2002. aastal vastuvõttu muusikateaduse eriala bakalaureuseõppesse uue õppekava alusel. See võimaldab muusikateadust õppima tulla ka neil noortel, kel pole muusikalist keskhariidust, kuid kes armastavad muusikat, tunnevad noodikirja, on humanitaarhuvidega ja valmis mõtlema-arutlema-kirjutama erinevatest muusika-probleemidest.

Muusikateaduse eriala, õppimisvõimaluste ja tööperspektiivide lähemaks tutvustamiseks korraldab EMA muusikateaduse osakond 4. aprillil 2002 kell 16.00 Muusikaakadeemias (Tallinn, Rävala pst. 16)

MUUSIKATEADUSE INFOPÄEVA.

Eriala tutvustavad EMA prorektor Andres Pung, muusikateaduse osakonna juhataja prof. Urve Lippus, dots. Margus Pärtlas, dots. Toomas Siitan jt.

Lähemat eelifot saab tel. (0)6675718, 056 996199

või e-postiga:

anu@ema.edu.ee

E E S T I
M U U S I K A A K A D E E M I A

△ OPUS EST

HELIPLAAT

Shifting Landscapes.
John Adams / Lepo Sumera
Kristjan Järvi, Symphony
Orchestra of Norrlands Opera
CCn'C Records 01912

Sven Grünberg. Hukunud
Alpinisti Hotell
hyper.records 474-0447-
80026-4

Ada Kuuseoks. Rameau,
Haydn, Medtner, Eller,
Prokofjev, Messiaen

Triskele. Lõuna-Eesti vaimu-
likud rahvalaulud

NOOT

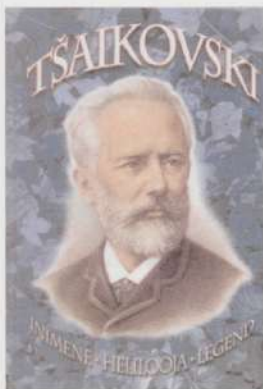

Cyrillus Kreek. Requiem c-moll:
tenorile, segakoorile ja orkestrile:
partituur
SP Muusikaprojekt

Edgar Arro. O Haupt, voll Blut und Wunden: Choralvorspiel für Orgel
Eres 2789

R A A M A T

Tšaikovski: inimene,
helilooja, legend
Koostanud Alo Särg
Odamees OÜ
ISBN 9985-891-22-8

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester 75
ERSO

Meie lapse lauluraamat
Koostanud Ragne Tõniste
Kunst
ISBN 5-89920-285-8

Eduard Tubin. Complete Symphonies vol. 3: Symphony No. 4 Sinfonia lirico, Symphony No. 7. Estonian National Symphony Orchestra, Arvo Volmer. Alba ABCD 155

ERSO ja Arvo Volmeri Tubina-sarja kolmandal plaadil kõlavad, nagu eelmiselgi, kõrvuti üks tema Eesti ja üks Rootsi perioodi sümfoonia: valdavalt päikeseline ja selgelt tonaalne Neljas (helilooja enda antud pealkirjaga “Lüüriline”, 1943) ning helikeelelt komplitseeritum ja emotsionaalselt väljapeetum Seitsmes (1958). Tegelikult leidub ka viimases kauneid, peaaegu rahvalaululikke meloodiaid ning ka üldine kõlapilt pole selles nii massiivne kui Kuuendas, nii et kokku võttes on tegu ehk sarja kõige “kuulajasõbralikuma” plaadiga. Esituslikult on uus CD vaieldamatu õnnestumine. Kui 1980. aastatest pärinevate Neeme Järvi salvestiste (BIS CD-227 ja CD-401) tugevad küljed on spontaansus, suurepärase tervikutunnetus ja efektsed kulminatsioonid, siis Volmeri trumbid on detailitapsus ja faktuuri lausa täiuslikult eristatud kuulamine. Kuid ka suurvormi ülesehitamise oskusest ei jää tal puudu. Kui näiteks

Seitsmenda sümfoonia algus tundubki esimesel hetkel pisut staatiline, siis I osa erakordselt veenvalt läbi viidud tempolise üldkontseptsiooni kontekstis mõjub see igati põhjendatuna. Kui interpretatsioonilt üldse midagi soovida, siis ehk rohkem plastilisust ja elegantsust Neljanda II osas ning veelgi suuremat arengupinge hoidmist Seitsmenda finaalis. Plaadi helirežissöör Maido Maadik on teinud taas meistritööd, mille üle võiks uhkust tunda ka kõige kuulsamad firmad. Kes uut Tubina sarja veel kuulanud pole, neile sobiks see plaat tutvuse tegemiseks hästi. Kahe eelmise CD omanikud on aga kindlasti rahul, et eesti muusika ja ERSO läbi aegade kaalukamaid salvestusprojekte edukalt lõpu suunas kulgeb. *Salvestis sai maksimumpunktid väljaande Classics Today plaadiülevaates 8. veebruaril.*

Margus Pärtlas

Sibelius. The Maiden in the tower. Pelléas et Mélisande. Valse Triste. Kringelborn, Jonsson, Paasikivi, Magee, Estonian National Symphony Orchestra, Paavo Järvi. Virgin Classics 7243 545493 28

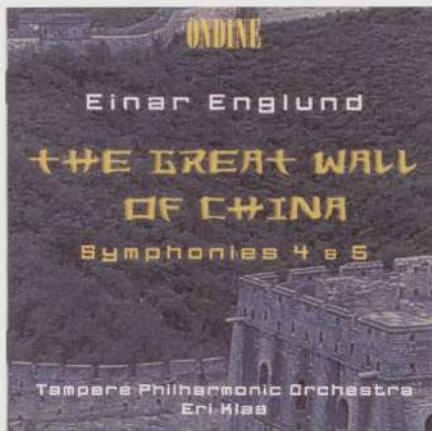
ERSO, vokaalsolistid, RAM ja Ellerhein Paavo Järvi juhatusel on salvestanud Virgin Classicsile hingestatud ja reljeefse tõlgenduse Jean Sibeliuse lavamuusikast. Peaaegu tundmatus lühiooperis “Neiu tornis”, mille küllaltki must-valgete karakteritega libreto justkui ei võimaldakski luua eriti nüansirikast muusikalist draamat, on siiski tunda Sibeliusele omast sügavat ja kandvat tundelisust, eriti vangistatud neiu palves ja orkestri vahemängudes. Värskest kõlavad kokku Ellerheina noored ja RAMi küpsemad hääled, lõpetades õnnelikult sündmuste rea, mis oma ulatuselt ja laadilt ei pretendeeri ületama pastoraalse vahejuhtumi piire.

Maeterlincki sümbolistlikule draamale “Pelléas ja Mélisande” loodud tsüklist kõlab meile juba tuttav põhjamine

õilis orkestri täiskõla, millele sekundeerivad nii tantsulised kui ka kaunilt kaarduvad arabesksed puupillisoolod. Impressionistlik meremuusika, peategelaste süütu kohtumine kaevul, paratamatusest pinev “Mélisande voki ääres”, viivad kuulaja teose valusa kõrgpunktini. Ebamaise Mélisande’i surm on nagu aeglane rahunemine kõigi draama tegelaste jaoks, ka Sibelius on andnud kõige enam ruumi just sellele episoodile, mida jääb kajana saatma veel “Kurb valss” muusikast Arvid Järnefeldi näidendile “Surm” – lihtne ja samas haaramatu nagu tänuilik jumalagajätt. *Salvestisele anti maksimumpunktid ajalehes The Guardian 8. veebruaril.*

Helena Tulve

△ MELOMAAN

Einar Englund. *Symphony No. 4 Nostalgic, Symphony No. 5 Fennica, The Great Wall of China*. Tampere Philharmonic Orchestra, Eri Klas. Ondine ODE 961-2

Soome ühe väljapaistvama sümfonisti Englundi loomingut on varemgi eesti muusikute kaastegevusel plaadistatud: 1990. aastal salvestas ERSO Peeter Lilje juhatusel samale firmale helilooja kaks esimest sümfooniat (ODE 751-2). Uuele CD-le on juba osaks saanud rahvusvaheline tunnustus, *Cannes Classical Award* nüüdismuusika kategoorias. Tegu on vähetuntud, ent sisuka muusikaga, mis esindab 20. sajandi teise poole heliloomingu konservatiivsemat suunda (süit "Suur Hiina müür" on kirjutatud 1949, sümfooniad vastavalt 1976 ja 1977). Tubinaga võrreldes on Englundi muusikas ehk vähem isikupära ja mastaapsust, kuid selles leidub vägagi mõjusat lüürikat, meisterlikku polüfoonilist arendust ja põnevat orkestrikasutust. Englundi muusikast on asjatu otsida paralleele tema suure kaasmaalase Sibeliusega, küll aga leidub seoseid Šostakovičiga, kohati

isegi häirivalt palju. Üksikute tuttavate meloodiakäikude ja faktuurivõtete kõrval (näiteks Neljanda sümfoonia uljas skert-sos *Tempus fugit*) seostub Šostakovičiga ka Englundi muusika väljendusskaala, mis ulatub sümfooniate süvenenud meditatiivsusest ja pateetikast Hiina-ainelise süüdi groteski ja paroodiani (süüdi üks osa on Šostakovičis Üheksanda sümfoonia finaali vaimukas parafras, tervikuna tuletab see aga meelde tema varaseid ballette ja Stravinski "Tsirkuse polkat"). Võrdlusmaterjali puudumise tõttu võib esituse kohta öelda vaid seda, et Soome orkester kõlab eesti dirigendi juhtimisel suurepäraselt. Ka salvestuse kvaliteet on tippasemel. 20. sajandi sümfoonilisest traditsioonist lugu pidavale kuulajale on see kindlasti huvitav plaata.

Margus Pärtlas

Sergei Nakariakov. *From Moscow with Love*: Jenaer Philharmonie, Andrey Boreyko
Alexander Arutiunian. *Concerto for trumpet and orchestra*; Moissei Vainberg. *Concerto for trumpet and orchestra, op. 94*; Reinhold Glière. *Concerto for horn and orchestra, op. 91*. Teldec 8573-85558-2

Maailma esitrompetist Sergei Nakarjakov alustas oma karjääri väga noorelt. Ta oli kõigest 12-aastane, kui ajakirjanikud ristsid ta pärast Korsholmi festivali "trompeti Paganiniks". Praegu 23-aastase virtuoosi jaoks on traditsiooniline trompetirepertuaar ammu kitsaks jäänud. Seepärast otsib ta uusi ideid, suurepäraseks tulemuseks Saint-Saensi, Tšaikovski, Bruchi jt heliloojate transkriptsioonid eelmisel plaadil *No Limit*. Plaadil *From Moscow with Love* kõlab erinevates NLi osades elanud ja möödunud sajandi keskel Moskvasse koonduvad heliloojate looming. Kolmest kontserdist jätab ereda mulje Arutjunjani teos, mis on kirjutatud omaaegse trompetikorüfee Timofei Dokšitseri jaoks. Selles põimuvad kaasakiskuvalt erksad rütmifiguurid ja armeenia rahvamuusika sugemetega kaunid meloodiad.

Vainbergi trompetikontserdile, milles leidub selgeid viiteid Šostakovičis ja

Prokofjevi muusikale, pakub kontrasti Glieri rahvusromantilises stiilis kontsert metsasarvele, mida Nakarjakov esitab flüügelhornil. Kuna flüügelhornile pole teada olevalt kirjutatud ühtegi soolokontserti, on Glieri teos eriti huvipakkuv neile, kes hindavad vaskpuhkpile.

Hämmastavad on Nakarjakovi sametpehme toon ja kergus, millega ta ületab kõik tehnilised raskused. Sellele lisandub noore muusiku üllatavalt küps muusikaline mõtlemine, mis tekitab küsimuse: kas on võimalik seda muusikat veel paremini esitada?

2001. aasta sügisel toimus filmi *Taiga no itteki* (režissöör Seiji Kamiyama) esilinastus, milles Sergei Nakarjakov mängib peaosa. Film jutustab armastusest, elust ja surmast, ning trompetimängimise kunstist.

Hele-Mai Hark

Rondellus. *Sabbatum*. Beg The Bug
211200-002

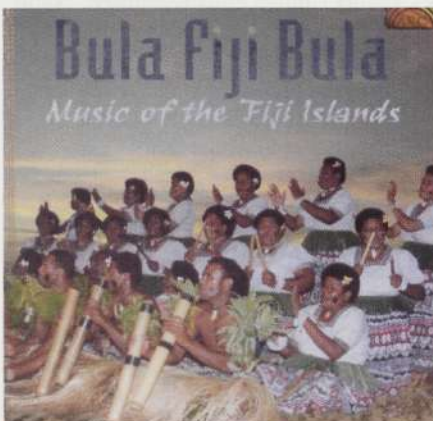
Sabbatum pöörab ajaratta tagasi ja transponeerib rockiklassika keskaegseks muusikaks. Black Sabbathi 1970. aastate lauludest taandatakse elektri jõud ja agressiivsus. Kitarririffe matkivad kõhna kõlaga fiidlid ja süntesaatorist on saanud ratsalüüra. Hingekärstavaid lugusid esitavad gregoriaani lauljad ja renessanslik sopran, tekste ülendab ladina keel. Früügialikud helikäigud hõljuvad aeglubis. Ei *heavy*'t ega metalli, ka detsibelle pole kuigi palju.

Kui tunned Black Sabbathi laule, saad mängu ilust aru. Seda enam, et suurem osa laule on äratuntavad. Kui aga puuduvad mälestused Ozzy Osbourne'ist, kuulad plaati nagu vanamuusika salvestist, millel kõlab ansambli te Mudejar või Hesperion XI sarnane akadeemilisust eitav ergas esitus. Veel meenuvad ansambli Dead Can Dance müstilised riitused, Vladimir Ivanoffi uus-vanamuusika projektid või noor Hortus Musicus. Maria Staaki vaimukaid

arranžeringuid kuulates võiks rockisõber hüüda: "Oh yeah!" ja vanamuusikapublik: "Heus!"

Muusikat, mis ületab ajastute ja kultuuritraditsioonide piire, kutsutakse *crossover*'iks ja see meeldib publikule, kellele klassika näib igav, aga popmuusika labane. Tüüpiline *crossover*-oopus kasutab põhjana klassikavõtteid à la Andrew Lloyd Webber, lisades etnoühendeid ja *quasi*-ooperilauljaid, väljendades oikumeenilisel moel universaalseid ideid. *Sabbatum* on ebatüüpiline *crossover*. Rondellus teeb Sabbathist uut vanamuusikat sama loomulikult, nagu hea keeleoskusega inimene kasutab võõrkeelt. Leidliku "legendiga" plaadi esitluse juurde kuulub internetilehekül, mis seletab lahti ideid, sisaldab muusikanäiteid, näitab muusikuid ja pakub ostuvõimalust. Oodata on rahvusvahelist tähelepanu.

Tiia Teder

Bula Fiji Bula: Music from the Fiji Islands. Rewasese Entertainment Group, Nawaka Entertainment Group. ARC Music EUCD 1651

Inglise plaadifirmalt ARC Music ilmunud *Bula Fiji Bula* pakub valikut temperamentsest lõnamere piirkonna pärimusmuusikast. Vaheldumisi astuvad üles kaks Fidži saarestiku koori, esitades kogumi sõjalaule, odatantse, mõned vanu lugusid jutustavad laulud naishäälele, nalja- ja rahvalaule. Olles ilmses suguluses näiteks Tahiti ja teiste Vaikse ookeani saarte kõla- ja rütmimaailmaga, on sellel plaadil kõlavad helindid segu fidži rahvuslikust traditsioonist ja tänapäevast.

Osa Vaikse ookeani lõunaosas asuvate Fidži saarte muusikast sünnib lääne tavade sarnastel alustel, traditsiooniline fidži helikunst on aga suuresti koonduanud muusikalise žanri *meke* ümber. *Meke*-muusikat sellel plaadil kuulemegi. *Meke* on kompleksvorm, mis ühendab laulu, *lali* õnartrumme, õõnsate pihkudega plaksutamist ja tantsu. Seejuures on fidži muusika eelkõige vokaalne. Plaadil esitatakse laule rütmipillide saatel, kohati

sekkub ka Euroopast toodud *ukulele*. Tegu on enamasti tseremooniatel ja muudel kogunemistel lauldavate lugudega, mille peale meelelahutusliku ning inimhulka ühteliitva toime on ka mälu edasikandev funktsioon.

Meke grupitantsus on meeste liikumine jõuline ja energiline, naised seevastu on ohjeldatud ja graatsilised, sooritades kauneid käte- ja kehakujundeid. Osa fidži tantsu on istumistantsud, mille puhul liigub vaid esinejate ülakeha. *Bula Fiji Bula* pakub küll vaid *meke* kuulatavat külge, kuid plaadi rütmika muusika juurde on kerge ette kujutada liikumist kui selle loomulikku osa.

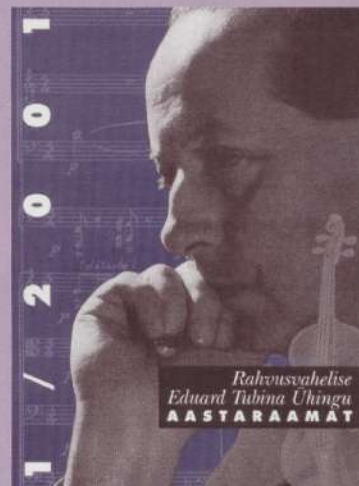
"Bula" on sõbralik vertivus tähendusega "tervis" ja "elu". Elurõõmsa energialaengu garanteerib tund fidži muusikat kindlasti.

Marika Jaagumägi

Kroonikast süvaanalüüsini

Eduard Tubina Ühingu esimene aastaraamat

JELENA GANDŠU

2000. aasta oktoobris asutatud Rahvusvaheline Eduard Tubina Ühing on Vardo Rumesseni eestvedamisel välja andnud oma esimese aastaraamatu.

Eestikeelne kogumik helilooja elust ja loomingust sisaldab väga mitmekesist informatsiooni, mis laiemale huviliste ringile on erinevatel põhjustel olnud seni vähe tuntud.

Mitmes artiklis keskendutakse Tubina üksikteostele, aidates paremini mõista nende tähtsust ajaloolises kontekstis ja avades ka muusika "anatomilisi" iseärasusi. Mõtiskluses Teisest klaverisonaadist (1950) seostab Gunnar Larsson Tubina helikeele uuenemist ja, teiselt poolt, lapi folkloori kasutamist helilooja identiteediotsingutega. Vardo Rumessen käsitleb Kolmanda sümfonia (1942) allteksti ja erinevaid redaktsioone, Mart Humal aga analüüsib sama teose I osa ebatavalist muusikalist struktuuri, püüdes näidata, kuidas saavutas helilooja selles komposit-

siooni orgaanilise terviku. Tubina 1930.–1940. aastate teostes, eelkõige "Legendaarses sümfoonias" (1937) leiab Margus Pärtlas romantilise ballaadi jooni, mis tekitavad "arhailise atmosfääri ja minevikumüstika meeleolusid". Avo Sõmeri emotsionaalne-analüütiline tõlgendus näeb Kaheksandas sümfoonias (1966) helilooja elutraagika peegeldust ning võrdleb "tonaalseid kujundeid atonaalsel heliväljal" "leinalaulu teisene-misega".

Raamatus leiduv biograafiline aines täiendab värvikalt meie ettekujutust Tubina isiksusest ja eluteest. Voldemar Krimmi mälestuskilud viivad tagasi ministeeriumikooli päevadesse (aastast 1914), Tubina 40. sünnipäeva puhul kirjutatud Olav Rootsi artikkel kujutab endast ülevaadet helilooja Eesti perioodi elust ja loomingust, Tubina kirjades abikaasa Erikale kajastuvad muljed Wagneri pidustustest Bayreuthis aastal

1952. Vestluses Vardo Rumesseniga (aastal 1981 Handenis) meenutab Tubin aga Tartu Kõrgema Muusikakooli aegu (aastast 1924) ning muude sündmuste hulgas ka Prokofjevi esinemist Tallinnas aastal 1934 ning Rahmaninovi klaveriõh-tut 1938. aastal Viinis. Tubina elu kro-noloogias loetletud faktid aitavad jälgida ka helilooja ja tema teoste geograafilist liikumist.

Raamat moodustab üsna eriilmelise rea kirjutistest, millest igaüks on omamoodi informatiivne ja huvitav. Edaspidiseks võiks soovitada, et raamatut lõpetavas kroonikas hakkaksid kajastuma ka Tubina Ühingu enda tegemised. Nüüd jääb ainult oodata niisama heal tasemel kirjutisi uues aastaraamatus, mis peaks ilmuma juba juunis. Esimene aastaraamat on saadaval EMA raamatukogus ja Tubina Ühingu muusikaõhtutel Estonia Talveaias.

SIBELIUS®

THE MUSIC NOTATION SOFTWARE

Austatud heliloojad, arranžeerijad, muusikatudengid! Kaasaegseim muusikaprogramm Sibelius on nüüd veegli täiuslikum! Küsi demo-CD-d ja infot tel **64 18 315** või tule Roosikrantsi 6-110.

SP Muusikaprojekt

Lehekülg Johann August Hageni 1859. aastal välja antud noodiraamatust "Laulowisi-ramat Tallinna ja Tarto Ma-kele lauloramatute kõrwa, ja peale sedda weel üks weikene lissa".

△ SACRA

Lauluraamat kirikus ja koolis

Hümnoloogia päevad Viljandis

ENE SALUMÄE

3.–4. maini on Viljandisse oodatud kõik need, keda huvitab kirikulaul selle kõige laiemas mõttes. Viljandi Kultuurikolledži kirikumuusika õppetool käsitleb oma sellekevadistel erialapäevadel koostöös vastasutatud Eesti Hümnoloogia Seltsiga kirikulaule nende teaduslikust uurimisest praktilise teostuseni välja.

Viljandi Kultuurikolledži korraldatud kirikumuusiku-muusikaõpetaja erialapäevadel on aastatepikkune traditsioon. Need on välja kasvanud eriala tutvustavatest lahtiste uste päevadest, mis seitsme aasta jooksul on muutunud tähelepanuväärseks kahepäevaseks muusikasündmuseks. Ehkki erialapäevade eesmärgiks on endiselt kultuurikolledžis õpetatava kirikumuusiku-muusikaõpetaja eriala tutvustamine, on sellele lisandunud soov osaleda Eestis hetkel aktuaalsete kirikumuusikat ja muusikaõpetust puudutavate teemade käsitlemisel. Nii on eelnevatel aastatel peetud maha mõttetalgud kirikumuusikute koolitamise praegusest seisust Eestis, diskuteeritud liturgilise muusika tuleviku ehk uue aastatuhande missamuusika üle, tutvunud Carl Orffi loodud muusika õpetamise süsteemi ning eesti rahvamuusika rakendus-

võimalustega meie muusikaõpetuses.

Seekordsed erialapäevad on koondatud pealkirja alla **Lauluraamat kirikus ja koolis**. Lauluraamatul on läbi aastasadade olnud oluline koht eesti rahva haridus- ja kultuuriloos, seda nii usulise kui ka muusikalise hariduse andmisel. Kuna käesolev aasta on kuulutatud Eesti luterliku kiriku poolt lauluraamatu aastaks, pööratakse senisest suuremat tähelepanu selle raamatu mitmekülsete võimaluste kasutamisele meie igapäevases elus. Huvi kirikulauludega seonduva vastu ajendas rühma mõttekaaslasid moodunud aasta lõpul asutama Eesti Hümnoloogia Seltsi, kuhu nüüdseks kuulub üle 40 liikme. Nõnda jõudusid koondades saavad kolledži kevadistest erialapäevadest sel aastal samas ka Eesti esimesed hümnoloogia päevad.

Eelolevate hümnoloogia päevade raames toimuvatel seminaridel, vestlusringides, õpitubades, koraaliõhtul ja kontserdil käsitletakse eestikeelsete lauluraamatute ajalugu ja nende osatähtsust meie kultuuriloos, otsitakse võimalusi koraalilaulmise tava elavdamiseks tänapäeva kirikus ja koolis ning pakutakse

võimalusi osaleda koraalilaulmises ja kuulata koraalimuusika töötlust. Päevad algavad ettekannetega hümnoloogia kolme põhisamba – teoloogia, keele ja kirjanduse ning muusikateaduse – teadvustamisega, lektoriteks vastavalt teoloog Toomas Paul, filoloog Siret Rutiku ja muusikateadlane Toomas Siitan. Vestlusringis arutletakse, kelle ülesanne oleks tegelda kirikulaulude õpetamisega meie nooremale põlvkonnale. Koraaliõhtul on Jaan J. Leppiku sõnalisel ja Viljandi Kultuurikolledži kirikumuusika eriala üliõpilaste ja õppejõudude muusikalisel juhatusel kõigil võimalus ühiselt laulda kirikulaule nende kõige avaramaid ajalisi, geograafilisi ja konfessionaalseid piire hõlmates. Õpitubades töödeldakse kirikulaulu erinevates muusikastiilides: Tuuli Jukk Orffi õppesüsteemis kasutatavatel pillidel, Tõnu Laikre gospel- ja džässistiilis, Mart Siimer lähtub gregooriuse koraalist ja Taivo Niitvägi jõuab sellelt pinnalt välja eesti vaimulike rahvaviisideni. Õhtusel kontserdil saab kolledži muusikaosakonna üliõpilaste esituses kuulata kirevat mosaiiki erinevatest koraaliseadetest.

△ COLLAGE

1.–7. 04 Trompetifestival Eesti Muusikaakadeemias

2. 04 Tallinna Klaveriduo Tallinnas Mustpeade Majas

4.–7. 04 Klavessiinipäevad Tallinnas

4.–10. 04 Eesti Muusika Päevad Tallinnas

4. 04 Kind of Groove: Kaire Vilgats (laul), Ivo Lille (saksofon), Jürmo Eespere (klahvpillid) Pärnus Uue Kunsti Muuseumis

4. 04 Uinuvate Tuubade Kvartett Viljandi kultuurimajas

4. 04 Ahrensburgi noorte sümfooniaorkester Viljandi Ugalas

5. 04 Weekend Guitar Trio Ahtme kunstide koolis

5. 04 Oulu üliõpilaste segakoor Cassiopeia Kuressaare linnuse kapiitlisaalis

5. 04 ETV muusikatund. Kolmveerandsajand ERSOga 2/4 (kordus 7. 04)

6. 04 Orelipooltund: Maris Oidekivi-Kaufmann Tallinna toomkirikus

6.–7. 04 VII Eesti kammerkooride festival Pärnus

6. ja 7. 04 Orelipooltund: Tiit Kiik Tallinna Niguliste kirikus

7. 04 Läänemere maade noorte rahvalaulu ja akadeemilise soololaulu rahvusvaheline konkurss Tartu Ülikooli aulas

7. 04 Kevadhetked kitarriga: Jorma Puusaag ja Jelena Ossipova Tallinnas Mikkelis muuseumis

7., 11. ja 18. 04 A New Folk Duo Rakvere Kaurikoolis, Jõgeva muusikakoolis ja Kohtla-Järve kunstide koolis

9.–19. 04 VI üleriigiline pianistide konkurss Eesti Muusikaakadeemias ja Estonia kontserdisaalis

11. 04 Léhari opereti "Löbus lesk" esietendus Rahvusooperis Estonia

11. 04 King's music: Hortus Musicus Pärnu raekojas

12. ja 14. 04 Suur Muusikaakadeemia. Vivaldi ja tema kaasaeg: Andres Mustonen (viilul), Ivo Sillamaa (klavessiin) ja Peeter Klaas (tšello) Tartu raekojas ja Tallinnas Kadrioru lossis

12. 04 Brahms ja Stravinski: ERSO, Nikolai Aleksejev (dirigent), Martin Kuuskmann (fagott) Estonia kontserdisaalis

12. 04 ETV muusikaelu eri. Muusikakevad 2002 (kordus 14. 04)

12. 04 ETV muusikatund. Kolmveerandsajand ERSOga 3/4 (kordus 14. 04)

13. 04 Tallinna Kammerorkester, Juha Kangas (dirigent), Kai Ratasseppe (klaver) ja Mati Mikalai (klaver) Estonia kontserdisaalis

13. 04 Chopini muusikale loodud balleti "Chopiniana" ja Minkuse balleti "Quiteria pulm" esietendus Vanemuises

13. 04 Vene romansid: Kaia Urb (sopran) ja Heiki Mätlik (kitarr) Pärnus Ammende villas

13. 04 Orelipooltund: Kadri Ploompuu Tallinna toomkirikus

13. ja 14. 04 Orelipooltund: Andres Uiho Tallinna Niguliste kirikus

14. 04 Linna muusikud Linnamuuseumis: Tatjana Lepnum (harf) ja Virgo Veldi (saksofon) Tartu Linnamuuseumis

14. 04 Prantsuse muusika: Eesti Rahvusmeeskoor, Andrus Siimon (dirigent) Tallinna Rootsi Mihkli kirikus

14. ja 18. 04 Koidulast Ehalani: Kiigelaulukuuk Räpina muusikakoolis ja Kärdla kultuurikeskuses

16. ja 17. 04 Upbeat: Baiba Skride (viilul), Lauma Skride (klaver) Tallinna raekojas ja Tartu Ülikooli ajaloomuuseumis

17. 04 Tähemõrsja. Eesti regilaulu ja uuem rahvalaul: Celia Roose, Tuule Kann, Anne-Liis Poll ja Robert Jürjendal Tallinnas Vanalinna Muusikamajas

17.–28. 04 Jazzkaar Tallinnas, Tartus, Pärnus, Viljandis, Haapsalus, Paldiskis, Otepääl ja Võrus

18. 04 Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Tõnu Kaljuste (dirigent) Jõhvi kirikus

18. 04 Leonora Palu (flööti) ja Eve-Riina Rannik (klaver) Pärnu raekojas

19. ja 20. 04 Kogel-mogel: NYJD Ensemble ja Von Krahlite teatri varieteetrupp Tallinnas Vene Draamateatris

19. 04 ETV muusikatund. Kolmveerandsajand ERSOga 4/4 (kordus 21. 04)

20. 04 Jazz-kvartett Narva kultuurikeskuses

20. 04 Orelipooltund: Ene Salumäe Tallinna toomkirikus

20. 04 Helsingi Uspenski katedraali meeskoor Tallinna toomkirikus

20. 04 Mihkel Lüdigi nimelise meeskoori 55. aastapäeva kontsert Pärnus

20.–21. 04 Helmut Orusaare nimeline noorte puhkpilliorkestrite konkurss Põltsamaa Gümnaasiumis

20. ja 21. 04 Orelipooltund: Tiit Kiik Tallinna Niguliste kirikus

20. ja 21. 04 Euroopa tippolistide: Lars Anders Tomter (vioola), Rahvusooperi sümfooniaorkester, Paul Mägi (dirigent) Estonia kontserdisaalis ja Vanemuise kontserdimajas

21. 04 Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Tõnu Kaljuste (dirigent) Estonia kontserdisaalis

23. 04 Torupilli meisterdamise ja mängimise kursus Otepää kultuurikeskuses

23. ja 24. 04 Moskva Šostakovitši-nimeline keelpillikvartett Estonia kontserdisaalis ja Tartu Ülikooli aulas

24. 04 Šostakovitši-nimelise keelpillikvarteti meistrklass Eesti Muusikaakadeemias

25.–27. 04 Raplamaa Rock

25. 04 Noobel Nelik Kuressaare infokeskuses

25., 26., 28. ja 30. 04 Kalle Randalu (klaver) Jõhvi kultuurikeskuses, Pärnus Agape keskuses, Vanemuise kontserdimajas ja Estonia kontserdisaalis

26. 04 Verdi ooperi "Maskiball" esietendus Vanemuises

26. 04 Roman Matsovi mälestuskontsert, ERSO, Olari Elts (dirigent), Toomas Vavilov (dirigent) Estonia kontserdisaalis

26. 04 Diplomaatilised noodid: Rootsi ansambel Guds Söner Tallinna tselluloosivabrikus

26. 04 ETV muusikatund. Tüür Wallenbergi otsimas

26.–27. 04 Eino Tambergi, Toivo Tulevi ja Renée Eespere lavateoste esiettekanded

Rahvusooperis Estonia

26.–28. 04 Kuninganna Mary elu ja surm: Concerto Grosso Tallinnas, Tartus ja Viljandis

27. 04 NYJD Ensemble Viljandi Jaani kirikus

27. 04 Orelipooltund: Jaanus Torrim Tallinna toomkirikus

27. 04 Pühajärve Puhkpilliorkester Otepää raekojas

27. ja 28. 04 Orelipooltund: Andres Uiho Tallinna Niguliste kirikus

28. 04 NYJD Ensemble Tallinnas Rotermanni soolalao

28. 04 VIII vokaalansamblite päev Vooremaa 2002

28. 04 ETV muusikatund. VI üleriigilise pianistide konkursi lõppkontsert

Täpsem info kodu-lehekülgedelt:

Eesti Muusika Infokeskus: www.emic.kul.ee

Rahvusooper Estonia: www.opera.ee

Teater Vanemuine: www.vanemuine.ee

Eesti Kontsert: www.concert.ee

ERSO: www.erso.ee

Tallinna Filharmoonia: www.filharmoonia.ee

Eesti Muusikaakadeemia: www.ema.edu.ee

Eesti Filharmoonia Kammerkoor: www.epcc.ee

NYJD Ensemble: www.nyyd.ee

Concerto Grosso: www.concertogrosso.ee

Eesti Kunstimuuseum: www.ekm.ee

Vanalinna Hariduskolleeegium: www.vhk.ee

Viljandi Kultuurikolledž: www.kultuur.edu.ee

Pärnu Kontserdibüroo: www.parnukontsert.ee

Jazzkaar: www.jazzkaar.ee

ETV: www.etv.ee

Klassikaraadio: www.er.ee/klassik/

muusika

Valmisreklaami hinnad:

1 lk 2800 kr

Esikaane sisekülj ja tagakaas 3000 kr

1/2 lk 1400 kr

1/3 lk 930 kr

1/4 lk 700 kr

Kujundamisel lisandub hinnale 20%:

1 lk 3360 kr

Esikaane sisekülj ja tagakaas 3600 kr

1/2 lk 1680 kr

1/3 lk 1120 kr

1/4 lk 840 kr

Valmistrükitud reklaamlehe levitamine koos ajakirjaga (1000 eks) 500 kr.

Tasuta avaldatakse mitmesugust lühiinfot eeloleva kuu muusikasündmuste, pillide ostu ja müügi, tööpakkumiste jm kohta.

Valmisreklaami tehnilisi tingimusi vt koduleheküljelt: muusika.kul.ee

KUULUTUS: Eesti-ersa-mordva ühing "Sjatko" ("Säde") otsib ansamblijuhti-hääleseadjat. Tel 632 57 41.

Kuulutusi ja infot muusikasündmuste kohta ootame aadressil: muusika@ema.edu.ee

12. – 18. augustini toimub
Vigalas XX seminarlaager,
mille kavas on:

- * XXIV üldlaulupeo repertuaari esitus ja arutelu;
- * loeng teemal "Afroameerika traditsioon kaasaegses koorimuusikas (jazz, gospel, spiraal)", lektor John Høybye, Taani;
- * loeng "Kirikuaasta ja koorirepertuaar" (vaimulike kooriteoste seosed kirikuaastaga ning nende omavaheline sobivus), lektor Toomas Siitan;
- * Eesti Rahvusmeeskoori lahtised proovid;
- * ... ja palju muud.

Lähem info ja registreerimine
Eesti Kooriühing
tel. 64 41 849 ja 64 49 147,
faks 64 49 147, e-post: kooriyhing@kul.ee

Muusikafestival
Eduard Tubin
ja
**TEMA
AEG**

9.–19. juuni 2002

Tallinn, Tartu, Alatskivi

Ravel Eller R. Strauss
Šostakovitš Tobias
Rahmaninov Orff Kreek
Oja Debussy Pärt Tubin
Sarasate Sibelius Saar Skrjabin
Medtner Kapp

 EESTI KONTSERT

E · R · S · O

E E S T I
M U U S I K A A K A D E E M I A

Rävala pst 16, 10143 Tallinn

Tel **6675 700**

Faks **6675 800**

E-post ema@ema.edu.ee

Internet <http://www.ema.edu.ee/>

Eesti Muusikaakadeemia kuulutab välja vastuvõtu 2002/03. õppeaastaks järgmistele erialadele:

BAKALAUREUSEÕPE

1. klaver*
2. orel
3. klavessiin
4. keelpill*
5. puhkpill*
6. löökpill
7. laul*
8. kooridirigeerimine
9. puhkpilliorkestri
dirigeerimine
10. kirikumuusika
11. koolimuusika**
12. instrumendiõpetaja*
13. kompositsioon
14. elektronmuusika
15. muusikateadus
16. lavakunst

MAGISTRIÕPE

1. klaver
2. kammeransambel
3. saateklass
4. orel
5. klavessiin
6. keelpill
7. keelpillikvartett
8. puhkpill
9. löökpill
10. ooperilaul
11. kammerlaul
12. kooridirigeerimine
13. orkestridirigeerimine
14. koolimuusika
15. interpretatsiooni-
pedagoogika
16. kompositsioon
17. muusikateadus
18. lavakunst
19. kultuurikorraldus

DOKTORIÕPE

1. interpretatsioon
2. kompositsioon
3. muusikateadus
4. sümfooniaorkestri dirigeerimine

Vajalikud dokumendid: vormikohane avaldus, eelmise haridustaseme lõpetamist tõendav tunnistus või selle notariaalselt kinnitatud koopia, 4 fotot (3x4), pass, emakeele riigieksami (kirjand) sooritamist tõendav tunnistus.

Dokumente võetakse vastu **12.-26. juunini** tööpäeviti kella 10-16-ni Rävala pst 16, ruumis A 103.

Vastuvõtuksamid toimuvad **26. juunist 1. juulini**.

Konsultatsioonid toimuvad **12.-25. juunini**.

Info telefonidel **6675 709, 6675 762** või e-posti aadressil vastuvott@ema.edu.ee

Lähem teave vastuvõtutingimuste, vastuvõtuksamite ja eksaminõuete kohta avaldatakse "Teatmikis sisseastujale". Kogu informatsioon ja vormikohase avalduse blankett on saadaval ka EMA koduleheküljel <http://www.ema.edu.ee/>

* Tärniga märgitud erialadele toimub vastuvõtt ka EMA Tartu filiaali.

**Koolimuusika erialale võetakse vastu ka kaugõppesse.

Vastuvõtuksamite eelvoor lavakunsti eriala näitleja õppesuuna bakalaureuseõppesse astujaile toimub Kõrgemas Lavakunstikoolis **27. aprillist 2. maini**. Dokumendid esitada hiljemalt **25. märtsiks** aadressil Toom-Kooli 4.

Info telefonidel **6313 822, 6313 823**